
PEDAGÓGUSOK

LAPJA

LXII ÉVFOLYAM
A PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETE HÍRLAPJA ÉS HÍRLEVELE
2006. MÁJUS 9.
ALAPÍTVÁ: 1945-BEN

5.

ÉLJEN MÁJUS MÁSODIKA!

Május elseje több mint egy évszázada ünnep. Sokszor nem is lehetett tudni pontosan, milyen. Volt illegális, szétvert tüntetéssel, sortüzzel. Volt felvonulások, dísztribünről integető pártvezetőkkel. A rendszerváltás óta keressük, keresik a helyét. A szakszervezetek, így mi is sajátunknak, a munkások, alkalmazottak szolidaritási ünnepének tartjuk. A MUNKA ÜNNEPÉNEK! Mert a munka sok mindennek az alapja. A gazdaságnak is, amelynek tőketulajdonos szereplői mindig, így most is, szeretik csak magukat megnevezni érdemi résztvevőknek.

A munka világa jelentősen átalakult a rendszerváltás óta. Ahogy a fejlett országokban, így nálunk is kevesbedett a mezőgazdaságban és a hagyományos nehéziparban foglalkoztatottak száma. Nőtt a szolgáltatásokban, a kis és közepes vállalkozásoknál dolgozók aránya. Összegezve: kisebb lett az általános foglalkoztatás, sokan kiszorultak a munkaerőpiacról.

A közszféra, így az oktatás is sokak „bánatára” minimális létszámcsökkenéssel, de folyamatosan növekvő feladattömeggel és egyre fogyó, már-már az eredményes működést veszélyeztető finanszírozással vészelte át az elmúlt másfél évtizedet.

Ma úgy tűnik, mi vagyunk a bűnbakok! Mi vagyunk sokan, annak ellenére, hogy a közszféra dolgozóinak aránya az összességhez képest az uniós átlagon van, miközben Magyarországon a legalacsonyabb a foglalkoztatás. Ha ez hazánkban elérné az uniós átlagot, a közszféra változatlan létszámmal is a legalacsonyabbak között lenne. Okos közgazdászok, még okosabb politikusok tartják túlméretezettnek az államot. Van, aki 200 ezer közszolga – köztük 40 ezer pedagógus – azonnali elbocsátására int. Józan ésszel nézve, hol van ez a fölösleg? A pénzügyi hiányt ezzel látszólag lehet csökkenteni! De más módon a veszteség tovább nőhet! Romló közigazgatással, egészségüggyel és oktatással. Ilyen létszámcsökkentéssel a közoktatás hogyan felel meg az igényeknek, az esélykiegyenlítésnek, a munkaerőpiaci követelményeknek? Félreértés ne essék, az ésszerű, a követelményeket, a feladatokat figyelembe vevő reformokat nem ellenezzük. Nem gondoljuk, hogy az intézményrendszer, a közszolgálat érinthetetlen. Az viszont meggyőződésünk, hogy az átalakítást nem vezethetik kizárólag csak költségvetési szempontok.

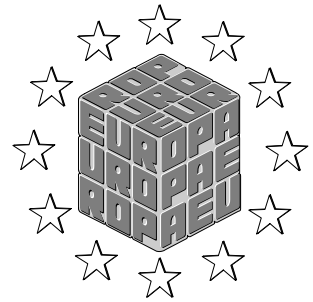
Többek között erről is beszélt *Szabó Endre*, a SZEF elnöke május elsején az Andrássy úton. Akkor, amikor a szakszervezetek tüntettek a törvényt sértő munkáltatók, a szakszervezeti jogok korlátozása ellen.

Sajnos, nem együtt! A Liga és a Munkástanácsok megtörték a konföderációk egységét, és más helyszínen beszéltek ugyanarról. Együtt vélhetően többet, hangosabban és eredményesebben szólhattunk volna.

A Városligetben *Gyurcsány Ferenc* miniszterelnök (-jelölt) a SZEF, az ÉSZT, az Autonómok és az MSZOSZ konföderációk képviselői előtt kijelentette, hogy a kormányprogramot megvitatja az Országos Érdekegyeztető Tanács, még a parlamenti beterjesztés előtt. Azt a programot, amiről ma még semmit nem lehet tudni, de sokat lehet sejtteni. És ezek a sejtések nem jók, ezek a sejtések megszorításokról szólnak.

Hofi Géza egyik lemezborítóján látható egy transzparens: Éljen május 2-a! A zseniális művész a találó satirikus ötlettel is jelezte, hogy a munkát, a munkavállalót nem csak május elsején kell megbecsülni. Várjuk a kormányprogramot! Várjuk, hogy mi lesz az év többi napján! Majális biztosan nem!! És vajjas-mézes kenyér???

Varga László

A TARTALOMBÓL:

- EGY VERSKÖTET ÜZENETE
- A SZAKSZERVEZETI ÉLET ESEMÉNYEI
- MAGYAR ÓVÓNŐK TANULMÁNYÚTON
- VITÁZÓ LEVÉLVÁLTÁS
- A LIBERÁLIS OKTATÁS NÉHÁNY DILEMMÁJA
- KI KICSODA
- MÁJUS A SZÍVEKBEN
- AZ MKB TÁJÉKOZTATÓJA
- PL-ÚTMUTATÓ:
 - MUNKAJOGI KÉRDÉSEK;
 - A FELMENTÉSI TUDNIVALÓKRÓL II.;
 - BRITANNICA HUNGARICA

Lőrincz László üzenete a Csongrád megyei Mindszentről

Egy szerető gondoskodással és szemléletes műízléssel megalkotott verseskötény jelent meg minap a Tisza-parti Mindszenten, a Keller Lajos Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény gondozásában. Címe: *Indulhatok, érkezhettek*. Szerzője: *Lőrincz László*, a város nagy tisztelettel övezett polgára. A pedagógusi nyelven „üzenőfüzetnek” fémjelezhető kötet két részre tagolódik: Regös ének címmel az 1940–47-es időszak, *Indulhatok, érkezhettek* – Szibériából hazatérve pedig az 1947-ről írt költeményekből válogat.

Lapunk immár idős olvasói bizonyára emlékeznek rá, hogy Lőrincz László számos elbeszélését közöltük mi is, és most e szemet-szívet gyönyörködtető kiadványból a költővel szembesülhetünk.

Az 500 példányban napvilágot látott és a közvetlen baráti körhöz a szerző ajándékaként eljutott kötet meglepően változatos életrajzi háttéranyagot nyújt. Ebből merítünk hosszabb-rövidebb idézeteket. A pályaképet foglalja össze az Előszóban *Fuchsné Benák Katalin*, a kiadó igazgatója.

„Lőrincz László író, költő Sepsiszentgyörgyön született 1921. március 18-án. Brassóban érettségizett, a kolozsvári egyetemen közgazdász oklevelet szerzett. Felesége, Fehér Valéria (1930. nov. 24. – 2000. nov. 28.) matematika–fizikaszakos tanár. Két fiuk van: László a szegedi egyetem zenei tanszékének vezetője, István gépészmérnök. Nyelveik szintek pedagógusok. Öt unokájuk van.

1941-től 1944-ig az Erdélyi Szépművés Céh könyvkiadó és az Erdélyi Helikon folyóirat szépirodalmi szerkesztője volt. Ebben az időben írásai még a Páztortúzbán a Termésben és a Márciusban jelentek meg. 1944 októberében Kolozsváron civilként esett fogságba, és Szibériába vitték. 1947 végén került Magyarországra. Tanári oklevelet szerzett, majd a Budapesti Pedagógus Továbbképző Intézet igazgatója, a Pedagógiai Intézet igazgatóhelyettese és a Budapesti Nevelő című folyóirat szerkesztője volt. Feleségével 1989-ben költözött Mindszentre, azóta is itt él. A Szibériai piccseken című művének könyvbemutatója nagy sikert aratott a Keller Lajos Városi Könyvtárban. Hadifogságának viszontagságait megrázóan szép novelláiban örökíti meg, hűséggel ábrázolva az átélte eseményeket.” (A novellákat hazatérése utáni években írta – *a szerk.*)

És most adjuk át a szót a szerzőnek, aki a Bevezetőben így vall:

„Bár változatlanul írtam verseket is, csak novellákkal jelentkeztem. Őt kötetem jelent meg, és Búcsú a novelláktól címmel megírtam az utolsót is.

Most 85 évesen, visszatekintve az életemre, úgy érzem, elsősorban a verseimmel tudtam kifejezésre juttatni önmagam. Ezért az ismeretlenségre és feledésre ítélt versek közül e néhány versemnek megkegyelmezek.”

A poémák sajátos világának – mely egyszerre ölel fel tárgyakat, jelenségeket, gondolatokat és érzéseket – érzékeltetésére álljon itt a Meditáció tizenkét kötetzáró sorban című remeke:

„*Úgy írtam meg mindenik versemet, / mint a vándor, ki egésznap gyalogol; / de esténként, ha hűnyak az emberek / és csöndes az udvar és hallgat az ól: / ő is leül, fejét bojtjára hajtja - / húsz mérföld gondja s piszka izzad rajta. // Így jártam meg annyi sok évetem, / két világrészt és majdnem a halált is. / Nem szereztem sehol sem érdemet, / sem megnyugvást, ha néha bennem hált is - / de visszahoztam azt, mi bennem égett / s mivel indultam: fényt és emberséget.*”

Befejezésül ismét az Előszó szerzője: „Kérem, fogadják szeretettel egy életműből a legszebb, s legtöbbet adni akaró költeményeket, melyek mindegyike üzenet...”

Egy különleges tanfolyam

Animációsfilm-rajzoló OKJ-s tanfolyamot indít a Pannónia Filmstúdió nyáron. Várják a műfaj iránt érdeklődőket, akik a rajzfilmes szakmát szeretnék megtanulni (államilag elismert bizonyítvány).

Megszerzett tudásukat nemcsak rajzfilmkészítésnél, hanem számítógépes munkáknál (játékok, web-site szerkesztés, grafikai tervezés) hasznosíthatják.

A jelentkező választhat, hogy a 8 hónapos tanfolyam délelőtti vagy délutáni csoportjában tanulja-e a szakmát heti 2 alkalommal. Jelentkezés: 06-1/250-1355, 250-0432.

A pedagógusok és szülők figyelmére

egyaránt számít a *Mentor* című oktatási, egészség- és életmódmagazin, mely hű tükröt nyújt az iskola, a kultúra, a mindennapi élet időszerű eseményeiről. Hasznos kiegészítője tankönyvkritikai melléklete, a *Támpont*, valamint a tavaly szeptemberben először megjelent negyedéves *Támasz* című, szülőknek szóló oktatási és nevelési melléklet. Szerkesztőség: 1054 Bp. Kálmán Imre u. 16. II. em. 4/a. Tel./fax: 269-2730.

OLVASD ÉS ADD TOVÁBBI!

A Pedagógusok Lapja internetes honlapunkkal (www.pedagogusok.hu) együtt szakszervezetünk tisztségviselőinek, tagjainak egyik legfontosabb információforrása. Minden PSZ-alapszervezethez (intézményhez) egy-egy példányban ingyen juttatjuk el, településenként egy címre postázva. Amennyiben több intézmény van egy településen, a helyi PSZ-szervezet terjeszti tovább a példányokat. Föltétlenül szükséges, hogy lapunkat minden intézményben késlekedés nélkül megkapja a PSZ-alapszervezet titkára. Az ő felelőssége pedig abban rejlik, hogy egyrészt maga gondosan elolvassa és számonként gyűjtse a lapot, másrészt igyekezzék azt minél több kollégával megismertetni. *Egyre több intézmény nevelőtestületi szobájában, könyvtári olvasótermében is hozzáférhető már lapunk. Jól bevált gyakorlat, ha egy-egy érdeklődést keltő, aktuális írás fénymásolata vagy a lapban olykor megjelenő miniplakát a hirdetőablára is kikerül. Jogszabályismertető, zöld PL-ütműtatásban szereplő anyagainkat pedig tanácsos a PSZ-tisztségviselőnek és az intézményvezetőnek együttesen áttekinteni, megbeszélni.* Így sokkal kevesebb félreértés, esetleges konfliktus adódik.

Előfizetőinknek közvetlenül a megadott címre küldjük lapunkat. Az évi előfizetés díja *5% áfával 3.450 forint*, amelyet egy összegben kérünk. Az intézmények banki átutalással (számlaszám: 11707024-20100456) fizethetnek elő, az egyéni érdeklődőknek pedig - megrendelő levelük alapján - csekket postázunk. Csak a befizetés megérkezését követően, utólag tudunk számlát küldeni.

Továbbra is szívesen fogadjuk a hirdetéseket a következő, változatlan fizetési feltételekkel: egész oldalas hirdetés (A/4-es formában, fekete-fehérben) 80.000 forint, féloldal 40.000, negyedoldal 20.000 forint. Az apróhirdetés közlési ára: szavanként 40 forint. Minden egyes díjtételt 20 százalékos áfa terhel. A hirdetések beküldésének határideje: a megjelenési hónap 3. napja.

Építési telkek a Balatonnál

Balatonboglár zöldövezetében beépítésre váró telkek eladók. További információ: 06/20/969-6539.

Krétavásár!

Cégünk rendkívül kedvező áron kínálja importból származó pormentes és hagyományos krétáit:

Megnevezés	Bruttó ára
Pormentes színes szögletes cseh kréta 12 szál/doboz	240,-
Pormentes fehér szögletes cseh kréta 100 szál/doboz	480,-
Fehér szögletes kréta 100 szál/doboz	240,-
Színes szögletes kréta 12 szál/doboz	60,-
Színes szögletes kréta 100 szál/doboz	360,-
Fehér kerék kréta 12 szál/doboz	30,-

Érdeklődni lehet: Molnár Tamásnál 06-30-9330-319-es telefonszámon. Megrendelés 06-27-502-236 faxszámon.

A kiszállítás bruttó 4 800,- Ft-os megrendeléstől ingyenes!!

Timex Pen Kft. 2600 Vác, Vásár u. 1.

PEDAGÓGUSOK LAPJA

A Pedagógusok Szakszervezetének hírlapja és hírlevele

Főszerkesztő: **Arok Antal**

Olvasószerkesztő: **dr. Fényi András**

Technikai szerkesztő: **Márfiné Bécsi Erika**

Szerkesztőség: 1068 Budapest, Városligeti fasor 10., Telefon/fax: 322-8464

Levélcím: 1417 Budapest, Postafiók 11.

Kiadja: a Pedagógusok Szakszervezete Országos Irodája

1068 Budapest, Városligeti fasor 10. Központi telefon: 322-8452-től 56-ig

Internet: www.pedagogusok.hu; E-mail: psz@internet.hu

Terjeszti: a Pedagógusok Szakszervezete. Évi előfizetési díj: 3.450,- Ft

Index: 26651 ISSN 0133-2260

A SZAKSZERVEZETI ÉLET ESEMÉNYEI

A **PSZ Országos Vezetősége** 2006. május 8-i ülésén az országos érdekegyeztetésről és szakszervezeti tevékenységről kapott tájékoztatót követően **Árok Antal** alelnök előterjesztésében megvitatta és elfogadta a Pedagógusok Szakszervezete kitüntetési irányelveit. E dokumentumot lapunk következő, 2006. júniusi számában jelentetjük meg. A testület ezt követően módosította a PSZ 2006. évi központi költségvetését.

„**A tanárképzés és Bologna**” címmel 2006. április 20-án a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezete (FDSZ) és a Pedagógusok Szakszervezete (PSZ) nagy érdeklődéssel kísért szakmai konferenciát rendezett, amelyen **Varga László** PSZ-elnök és **dr. Kis Papp László** FDSZ-elnök irányításával tartalmas vita zajlott. A vitaindító előadásokat **dr. Szövényi Zsolt**, az OM főosztályvezetője, **dr. Rádli Katalin**, az OM főosztályvezető-helyettese, **Elek Elemérné**, az FDSZ alelnöke, **dr. Rudas Imre**, a Magyar Rektori Konferencia alelnöke, **dr. Hauser Zoltán**, az Eszterházy Károly Főiskola rektora, **Dudics Pál**, a Debreceni Egyetem gyakorló gimnáziumi tagozatvezető tanára tartották. A szakmai konferencián elhangzott néhány információt lásd lent.

A **Közoktatás-politikai Tanács** (KÖPT) 2006. április 25-én tartotta soros ülését, amelyen – a PSZ képviseletében **Szánkó Erzsébet** alelnök vett részt – az alábbi napirendi pontok szerepeltek:

1. Szakmai tervezet az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programjának bevezetéséről és kiadásáról szóló 27/1998. (VI. 10.) MKM rendelet módosításáról;

2. A Szülői Kétyelvű Oktatási Alapítvány által benyújtott és a sajátos nevelési igényű tanulók részére készített kerettantervek véleményezése.

3. A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 2/2005. (III. 1.) OM rendelet, valamint a képzési kötelezettségről és a pedagógiai szakszolgálatokról szóló 14/1994. (VI. 24.) MKM rendelet módosításáról szóló rendelet szakmai tervezete.

A KÖPT az előterjesztéseket megvitatta és véleményt mondott a javaslatokról.

A **hagyományos május elsejei szakszervezeti rendezvényen** négy konföderáció (Autonómok, ÉSZT, MSZOSZ, SZE) több ezer képviselője vett részt Budapesten. Az Andrassy úton és a Hősök terten tartott nagygyűlést követően a Városligetbe vonultak, ahol a konföderációk és az ágazati szakszervezetek vezetői megbeszélést folytattak **Gyurcsány Ferenc** miniszterelnökkel, illetve **Hiller Istvánnal**, az MSZP elnökével, **Kiss Péter** kancelláriaminiszterrel és **Csizmár Gábor** munkaügyi miniszterrel.

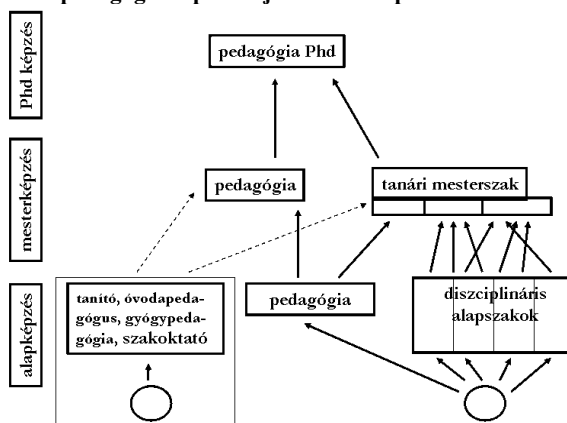
A **Tisza és a Körösök** hosszan elhúzódó árhulláma nagy gondot okozott a térség településeinek. Sok helyen az iskolák tanárai, diákjai is példamutatóan vettek részt a védekezésben. Például a **szolnoki Tiszaparti Gimnázium és Humán Szakközépiskola** 40 diákja a szülők és tanárok közreműködésével húsvét hétfőn is dolgozott az iskola kazánházának megmentése érdekében. Szükség szerint még a tanítási napokon is sokan segítettek a védekezésben. A PSZ Országos Vezetősége ezúton is köszöni mindazok áldozatos munkáját, akik részt vettek a munkálatokban, és ezáltal elhárultak a jelentősebb árvízkarok. Kérjük kollégáinkat, hogy anyagi segítségüket a Magyar Vöröskereszt árvízi számlájára (**MKB Rt. 10300002-20329725-72583285**) történő befizetéssel, vagy a segélyvonal (**1749**) hívásával (egy hívás 200 Ft segítség) juttassák el.

TANÁRKÉPZÉS ÉS BOLOGNA

A pedagógusképzéshez kapcsolódó jogszabályok

- A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény
- 289/2005. (XII. 22.) Korm. rendelet az felsőoktatási alap- és mesterképzésről, valamint a szakindítás eljárási rendjéről
- 15/2006. (IV. 3.) OM rendelet az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről
- 51/2006. (III. 14.) Korm. rendelet a Felsőoktatási Regisztrációs Központról és eljárásának részletes szabályairól
- 69/2006 (III. 28.) Korm. rendelet a Magyar Akkreditációs Bizottságról
- 79/2006. (IV. 5.) Korm. rendelet a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról

A pedagógusképzés útjai három képzési ciklusban

Tanári szakképzettségek

- Magyar nyelv és irodalom, magyar mint idegen nyelv, nyelv- és beszédfejlesztő
- Idegen nyelv, magyar mint idegen nyelv, nyelv- és beszédfejlesztő
- Matematika, ábrázoló geometria és műszaki rajz
- Ember és társadalom: történelem, kommunikáció, ember és társadalom műveltségterületi, filozófia, erkölcsan, esztétika, pedagógia, hon- és népismeret
- Ember a természetben: biológia, kémia, fizika, természetismeret, ember és természet műveltségterület
- Földünk-környezetünk: földrajz, környezettan, ember és természet műveltségterület
- Művészetoktatás: ének-zene, mozgókép-kultúra és médiaismeret, vizuális- és környezetkultúra, (kézműves, környezetkultúra, plasztikai, képi és elektronikus ábrázolás) művészettörténet
- Informatika
- Test- és egészségnevelés, testnevelő, egészségfejlesztő, gyógy-testnevelő
- Életvitel és gyakorlati ismeretek: technika, háztartás-gazdálkodás, életviteli és gyakorlati ismeretek műveltségterületi
- Hitoktatás (egyházi)
- valamennyi szakterület szaktárgyat idegen nyelven oktató
- művészeti és kulturális nevelési szakterület drámapedagógia, múzeumpedagógia, játék- és szabadidő-szervező, multikulturális nevelés
- speciális nevelési -oktatási szakterület: fogyatékosok rekreációja, inkluzív nevelő, család- és gyermekvédelem, tanulási- és pályatanácsadási, tehetségfejlesztési, kollégiumi nevelő
- speciális pedagógiai feladatok szakterület: pedagógiai értékelés és mérés, tantervfejlesztés, minőségfejlesztés-tanári

TAGOZATRÓL TAGOZATRA

A PSZ Ifjúsági Tagozatának Intézőbizottsága 2006. április 19-én kibővített ülést tartott *Dienes István* elnöklésével. Az összejövetelen az intézőbizottsági tagokon kívül részt vettek a már megalakult területi ifjúsági tagozati vezetők és a jövőben megalakuló tagozatok megfigyelői is.

A megjelentek köszöntése után *Varga László*, a PSZ elnöke tájékoztatást adott a szakszervezet jelenleg folyó munkájáról, elképzeléseiről, a szociális párbeszédéről, az aktuális kérdésekről. Külön felhívta a figyelmet a fiatalok előtt álló feladatokra, hangsúlyozva azok jelentős szerepét. Kiemelte, hogy a szakszervezetnek szüksége van jól felkészült, magasan kvalifikált utánpótlásra. A PSZ Országos Vezetősége fontosnak tartja az ifjúsági tagozatok létrejöttét, és minden segítséget megad zavar-talan működésükhez, minőségi munkájukhoz.

Ez után *dr. Dudás Lilian*, a PSZ jogtanácsosa informálta a megjelenteket az időszéri jogi változásokról, a jogalkalmazás kérdéseiről, valamint kimerítő válaszokat adott a felmerülő jogi kérdésekre.

Végül tájékoztatás hangzott el az Országos Ifjúsági Tagozat eddigi munkájáról és az előttük álló feladatokról, valamint a SZEF IT működésének menetéről, rövid távú programjairól. A tagozat vezetője hangsúlyozta: a legfontosabb feladat és rövid távú cél, hogy minden területen megalakuljanak az ifjúsági tagozatok.

A tanácskozás résztvevői sokrétű információ birtokában, nagyreményű tervekkel távoztak, illetve látnak hozzá az előttük álló feladatokhoz.

Dienes István PSZ IT-elnök

Látogatás a soproni pedagógusotthonban

A PSZ Országos Nyugdíjasválasztmánya éves munkaprogramja az intézőbizottság számára feladatként jelöli meg április hónapra a soproni Nyugdíjas Pedagógus Otthon meglátogatását. Ennek megfelelően a 9 tagú testület, kiegészülve a Gárdonyi Alapítvány titkárával, *Horváth Erzsébet*tel, április 19-én utrakelt.

Sopronban a megyei nyugdíjastagozat vezetője: *Horváth István* várt bennünket, aki attól kezdve idegenvezetőnk és mindentudó patrónusunk volt mindvégig.

A soproni Nyugdíjas Pedagógus Otthon lakói szemmel láthatóan kiegyensúlyozottan, szeretetben élnek együtt egymással. Azok a betegek, akik már nem tudnak önállóan magukról gondoskodni, a betegszobákban szakképzett ápolónők és orvos felügyelete mellett töltik napjaikat. A lakókkal folytatott beszélgetéseink során a megelégedettségükről győződhettünk meg. Ebédmehívást is kaptunk vendéglátóinktól, amelynek során tapasztaltuk, hogy az ellátás kifogástalan.

Osváth András, az intézmény igazgatója kalauzolt bennünket és tájékoztatott a bekerülés feltételeiről. Hangsúlyozta, hogy a jelentkezők közül előnyben részesülnek a nyugdíjas pedagógusok, illetve a pedagó-

gusok közvetlen hozzátartozói. Az elbírálás során a szociális helyzet figyelembevétele elsődleges szempont. Az anyagi előírásokról közvetlenül az intézménytől vagy szakszervezeti tisztségviselőinktől lehet informálódni.

A jelentkezést a következő címre lehet elküldeni: *OMSZI Intézményfenntartó Kht. Nyugdíjas Pedagógus Otthon, 9400 Sopron, Szent Margit u. 2. Telefon: 06-99/311-747.*

Intézőbizottságunk tagjai a hazautazás során elégedetten állapították meg, hogy nyugdíjas tisztségviselőink jószívvel ajánlhatják a rászorulóknak mind a soproni, mind a budapesti pedagógusotthonba való beköltözést. Valódi otthonra találunk. *Rágyanszky Györgyné*, az ONYV titkára

A PSZ Óvodai Tagozata 5 napos kirándulást szervezett Csehországba április végén. Jó kedvvel, látnivalóra éhesen indult a 46 fős társaság. Szállásunk Dobrichovicében, ebben a Prágától 30 km-re lévő, háromezer lelkes szép kis falucskában volt. Itt ellátogattunk egy óvodába, ahol kedves szeretettel fogadott bennünket az intézményvezető-helyettes, akinek magyar édesanyja is ott volt. A 81 éves idős asszony átélten köszöntött bennünket, hangulatos beszédét könnyeivel küszködve olvasta fel. Megható percek voltak. Lenyűgöztek bennünket a 2002-es nagy árvíz után teljesen átépített óvoda hatalmas csoportszobái, gyönyörű bútorai, modern felszerelése, csodálatos udvara. A három csoportban száz gyerek jár, akik ottlétünkkor éppen „boszorkánynapot” tartottak. A jelmezekbe öltözött gyerekek és óvónők szalonnát, kolbászt sütöttek szabad-tűznél, versekkel, énekekkel mulatták az időt. A mi farsangunkhoz hasonló mulatozáshoz megfelelő tér állt rendelkezésükre kint az udvaron és bent a termekben. Az egész épületen meglátszott, hogy a tervezéskor együtt munkálkodtak az óvónők és a tervezőmérnök. A tágasság, a felszereltség okos mivisége bizony irigységet keltett bennünk. Barátságunk jeléül sok-sok saját készítésű ajándékkal kedveskedtünk vendéglátóinknak. Útunk során megcsodáltuk Prága óvárosát éppúgy, mint Karlstein várát vagy a pilseni sörgyár 1842 óta működő pincéit. Hagytuk magunkat elvarázsolni Karlovy Vary (Karlsbad) osztrák-magyar monarchia hangulatát idéző bájától. Láttuk Sissynek, azaz Erzsébet királynénak valamikori pihenőházát, ittuk a tizenkét kútból csorgó gyógyvizet, és tiszteltünk az itt gyógykezelt Arany János emléket őrző márványtábla előtt. A sok szép élmény mellett úgy éreztük: az igazi nyereség az a baráti, szakmai szoros kapcsolat, mely az együttfőzés, együttutazás közös élményének megélése közben született. Útnak 46 fő indult, de már egy 46 fős csapat érkezett meg.

Verba Magda tagozati IB-tag,

Juhász Olga sajtómenedzser

Vitázó levélváltás a tehetségfejlesztésről

Lapunk idei 3. számában a 7. oldalon Tehetség és utóvágyakozás címmel gyakran megszólaló kollégánk, dr. Bartha Gyula acai ÁMK-igazgató rövid írását közzöltük, melyben jelzésszerűen bírálja a tehesség gondozás tapasztalható elhanyagolását. A glossza az alábbi levélváltást váltotta ki.

Kedves dr. Bartha Gyula! Sajnálom, hogy az ÁMK-mozgalom jeles tagjával kell vitatkoznom. Azt állítja kedves kollégám, hogy - a tehetségfejlesztés kárára - preferálja a közoktatásügy a "diszes"-eket.

Sajnálom, hogy egy olyan intézmény nevében írja ezt, mely - lévén többcélú, ÁMK - akár kompenzálhatná is ezt a hiányt a közművelődéssel, ha így lenne.

Sajnálom, hogy nem veszi számításba: a szakmailag autonóm intézmény saját maga dönt pedagógiai/pedagógiai-művelődési programjában arról, hogy az extracurriculumokra költhető, kötelezően tervezett kiadásait mire költi. Ebben csak kliensei befolyásolják!

Ami a közoktatási kormányzatot illeti: kéretik összeadni az Arany János program, a tanulmányi versenyek, az emelt szintű érettségi (!) stb. költségvetési tételeit, s messze magasabb összegek "jönnek ki", mint a hátránykompenzálásra.

Mely utóbbinok oktatáspolitikai, kulturpolitikai és társadalmpolitikai prioritását csak az vitassa, aki a szétszakadt, tagolt osztálytársadal-

mat, a sikátortársadalmat, a "fortélyos félelem" társadalmát vágyja (vissza).

Trencsényi László,
az ÁMK Országos Egyesület választmányi tagja

Kedves dr. Trencsényi László! Én nem vitatkozom, csak szerényen megjegyzem, hogy nagytiszteletű és vitathatatlanul nagy tudású Kollégám figyelmét a következők valószínűleg elkerülhették, melyek a gyakorlati élet mindennapos velejárói:

1. A szakmailag autonóm intézményekben nemcsak az „extracurriculumokra”, hanem minden egyébre a „kliensek” csak arra tervezhetnek, amire normatívát kapnak. Minden mást a fantazmagória kategóriába „kéretik” besorolni.

2. Feltételezhetően az általános iskolák vonatkozásában az emeltszintű érettségi talán nem a leggyakoribb tehetségfejlesztési forma.

3. Kizártnak tartom, hogy széles e hazában valaki is „sikátortársadalmat” akarna, pusztán az arányok elfogadására próbált a korábbi szerény írás fókuszálni, nem vitatva a „kulturpolitikai és társadalmpolitikai prioritást”. Őszinte nagybecsüléssel: *Bartha Gyula*

KI KICSODA A PSZ ORSZÁGOS VEZETŐSÉGÉBEN

Szakszervezetünk Elnökségének tagjait már korábban bemutattuk. Hagyományainkat folytatva, a *Pedagógusok Lapja* által nyújtott lehetőségeket kihasználva egy-egy riport keretében a PSZ országos bizottságainak, tagozatainak elnökeit és regionális vezetőit vesszük sorra újabb sorozatunkban. Ezúttal **Torma Tibornét (sz. Horváth Etelkát)** szólaltatjuk meg, aki 1956. március 26-án született Győrben. Tanítói oklevelét 1977-ben, közoktatásvezetői bizonyítványát 2001-ben szerezte meg. 1975 óta tagja szakszervezetünknek. Több mint egy évtizeden keresztül volt intézményi szakszervezeti titkár. 1997 óta a PSZ Győr városi-körzeti szervezetének vezetője, s tagja az országos vezetőségnek. Az elmúlt években a PSZ észak-dunántúli regionális szervezete tevékenységének is irányítója.

– **A szülői ház, az iskola többnyire meghatározzák pályánkat, életünket. Milyen útravalót kapott szüleitől, iskolától, tanáraitól, milyen élmények, milyen hatások játszottak szerepet abban, hogy a pedagógusok, az oktatás érdekeiért következetesen kiálló szakszervezeti vezető lett?**

– Szüleim már elmúltak 40 évesek, amikor 3. lányként megszülettem. Ők mindketten irodai alkalmazottak voltak, egyik nővérem szintén, másik nővérem gépészmérőként dolgozott. Még a rokonságban sem volt pedagógus előttem. Én jómagam is a szakközépiskola utolsó évében döntöttem el, hogy ilyen pályára lépnek legszívesebben. A versenyszerű aktív sport kitaratást, hitet adott, hogy amiért megdolgozom, ahol megalapozom a jövőt, az örömet, sikert és eredményt hozhat. A tanítóképző testnevelés speciálkollégiumát végeztem el, ill. az első diploma után a TF atlétikaedzői oklevelét is megszerztem. 16 évig tanítottam testnevelést, igyekeztem tanítványaimmal megszerettetni a sportot. Pályakezdő koromtól kezdve rendszeresen részt vettem minden, olyan iskolai programban, amely az egészséges életmódra nevel. Ezek egy részére már férjem is szívesen elkísért. /túrák, táborok/ Így szinte nem volt kérdés számára, hogy egy kényszerű pályamódosítás után, ő is pedagógus legyen. (Agrármérnökből memóktanárrá képezte magát.)

Már a tanítóképzőben beléptem a Pedagógusok Szakszervezetébe, és pályakezdőként rögtön gazdaságis lettem. Így a tagdíjszedéssel rendszeres látogatójává váltam a városi irodának, ahol sok tájékoztatóval szolgáltak. Mikor néhány év múlva a tantestületem titkárrá választott, már jól ismertek a város vezetői is. Szakszervezeti munkámnak édesanyám nagyon örült, mert még mint nyugdíjas is a SZOT aktivistája volt.

Ez a fajta aktív, szókimondó, másokért kiálló, segítő, harcos feladatvégzés soha nem állt tőlem távol.

20 évi tanítás után, hosszas rábeszélésre vállaltam a megmérettést a területi titkárválasztáson. Azóta (1997) látom el főállásban ezt a tisztséget, remélem kollégáim megelégedésére. A tanítás és a gyerekek hiányoznak, de igyekszem úgy végezni ezt a munkát, hogy hiányukat hasznos és jó szakszervezeti munkával pótoljam. Minden apró sikernek megtanultam örülni. A nehézségekkel pedig igyekszem optimistán megbirkózni.

– **Melyek érdekvédelmi munkájának a legfontosabb helyi, területi és országos tanulságai? Hogyan ítéli meg a szakszervezeti munka jelenlegi lehetőségeit, jövőjét? Milyen módon, milyen irányban fejlesztené tovább a PSZ tevékenységét?**

– Győr városában az érdekegyeztetés sajátos módon működik. A kezdetektől részt vesz a városi ÉT-n minden érdekképviselet. Ennek van pozitív és negatív oldala is. A közalkalmazotti tanácsválasztások idején minden alkalommal megpróbáltuk elérni, hogy csak a reprezentatív szakszervezeteket hívják meg, de mindeztidáig eredménytelenül.

Gondjaink hasonlóak a többi nagy városéhoz: csökkenő gyermeklétszám, finanszírozási problémák. Többszörös átvilágításon, megszorításon vannak túl intézményeink. A fűnyírólvszerű megszorítás Győrt sem kerülte el. Átéltünk kisebb, nagyobb átszervezéseket, amelyeknél mindig egy cél maradhatott csak számunkra, hogy minél humánusabban hajtsák végre. A racionalizálás átforgalmazta intézményi struktúránkat. A takarítók kiszervezése például felemásra sikerült, hiszen nem mindenütt hajtották végre.

Voltak ún. „győri bérelem” vívmányaink, amelyekről mára szinte mindről le kellett mondanunk. Nagyon nehéz az ilyen jellegű döntésekbe beletörődni. Mind ezek ellenére töretlen erővel tovább végezzük nem könnyű érdekvédelmi feladatainkat.

Szakszervezeti munkánk lehetőségei kevesek, jó lenne ha, mint reprezentatív szervezet több beleszólási, véleményezési lehetőségünk lenne. A fejlesztés irányait nehéz meghatározni, mert kollégáink érdektelenek: amihez nem fűződnek saját érdekek, arra nehéz őket mozgósítani. Így a célt is nehezebb meghatározni. Ha fel tudnánk mutatni egy látványos eredményt, amit a nagy többség értékelne, biztos könnyebb lenne a további fejlesztési célt is meghatározni.

– **Viszonylag új keletűek a PSZ regionális szerveződései. Hogyan működik, milyen feladatokat lát el regionális szervezetük? Milyen lehetőséget nyújt a regionális fejlesztési és képzési bizottságban való szakszervezeti részvétel?**

– A Nyugat-dunántúli Régióban a megalakulás óta én látom el az elnöki teendőket. Egyelőre nagyon gyerekcipőben jár minden régiós munka. A mi megyénkben is megye a harc a régió központtá válásért, és ez sok felesleges versengést szül. Feladatom is csak a fejlesztési és képzési bizottságra korlátozódik. E bizottságban viszont nagyon hatékony munka folyik. Minden tagja komolyan veszi megbízását, és komoly viták folynak szakképzési témákban. Szakértőkkel megvitattuk a három megye szakképzési gondjait, hiányosságait, szót ejtettünk hiányszakmáinkról, párhuzamos képzéseinkről, megfogalmaztuk a régió fejlesztési tervét, ismerkedünk régiós TISZK-ekkel. A problémákat feltérképeztük, de kérdéses, hogy a megvalósításuk mikor realizálódik, hiszen ezek már nemcsak régiós feladatok. Munkánkról egy bemutató CD-t is készítettünk, melyen jelentkezik bizottságunk, és ezen az elvégzett munkánk is nyomon követhető.

– **Városi-körzeti szakszervezeti vezetőként milyen tapasztalatokat szerzett az érdekegyeztetés működése, eredményessége tekintetében? A közoktatási intézmények fenntartásának általános gondjai milyen sajátos problémákat okoznak Győr városában és körzetében?**

– Győr város és környékének taglétszáma az országos tendenciával ellentétben sajnos lassan, de csökken.

Tagságunk átlag életkora is nő. De utóbbi években 30-40 fő megy nyugdíjba, ezt a természetes fogyást a városi vezetőség döntései nagyban fokozzák. A fiatalok megszólítása és mozgósítása pedig nem könnyű. Az új belépőket nem a szakszervezet vonzza, hanem a tagsággal járó kedvezmények. Van néhány aktív fiatal, akikkel próbálkozunk újabb és újabb ötlettel mozgósítani az oktatásban dolgozó minden 35 éven alulit. Sajnos, az érdektelenség sokkal nagyobb erővel bír. Ennek ellenére megalakult az ifjúsági tagozatunk.

Az érdekegyeztetésünkről már az előbbieken szóltam, csak apró örömről, sikerekről tudunk számot adni. (Pl.: elértük az étkezési hozzájárulás felemelését az adómentes határig, megmaradt a bérek banki átutalásáért adható összeg, minimális „győri bérelem” is bent maradt a költségvetésben...) De az intézményeink továbbra is nagyon nehéz helyzetben vannak; ha nem változik a finanszírozási rendszer, néhány intézményünk válságba kerülhet. A város kasszája is kiürült, egymás után veszi fel ugyan a hiteleket, de ezeket a város más jellegű fejlesztésére fordítják (pl.: utak).

PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETE

Az oktatási ágazatban dolgozók országos és európai uniós hatáskörű, reprezentatív érdekvédelmi szervezete. Demokratikus működés, szolidaritás, munkavállalói érdekek képviselése, érvényesítése, széles körű szolgáltatások, segítség a rászorulóknak.

A LIBERÁLIS OKTATÁSPOLITIKA NÉHÁNY DILEMMÁJA

(Részletek Sáska Géza oktatáskutató tanulmányából)

A hazai oktatási tárca két kormányzati cikluson (1994–1998 és 2002–2006) keresztül liberális kézben volt. Bár a koalíciós kormányprogram nem adott teljes egészében szabad teret az SZDSZ oktatáspolitikusainak, alapvetően mégis az ő szemléletük nyomta rá bélyegét a tárca tevékenységére, ágazatunkban zajló folyamatokra. A tanulmány, amelyet terjedelmi okok miatt teljes egészében sajnos nem közölhetünk, a megvalósuló oktatáspolitikát, annak jól látható torzulásait veti össze a klasszikus (XIX. századi) liberális hagyományokkal, valamint korunk dokumentumával, a Liberális Internacionálé alapelveivel. Mindezt tisztelettel ajánljuk az új oktatási miniszter figyelmébe.

Pedagógus olvasóink a saját iskolájukban tapasztalt folyamatokkal is jól összehasonlíthatják a tanulmány megállapításait. Ehhez kapcsolódva szívesen vesszük és lehetőség szerint közöljük is a szerkesztőségünknek megküldött észrevételeket.

Nem nehéz megtalálni a magyar közoktatásügy történetében azt az időszakot, amelyik liberális, pontosabban nemzeti-liberális volt. A dualizmus koráról, a kiegyezés és az első világháború közötti időszakról van szó. A magyar közgondolkodás mind a mai napig megőrizte jelentősebb alakjainak nevét: Eötvös József, Trefort Ágoston, Csáky Albin minisztereket és a vezető köztszűzviselő Kármán Mórét. Az ő értékrendjük, oktatáspolitikájuk folytatójának tekintette magát az első programjában az SZDSZ is.

Ha nem is folyamatosan, de két kormányzati ciklus erejéig az SZDSZ adta az oktatási tárca vezetését, tizenhat évből nyolcban kormányozhatott. Míg a jobboldali kormányok esetében a kormánykoalíciót alkotó többségi párt, addig a baloldali kormányzásnál a kisebb politikai erővel rendelkező koalíciós partnere a Szabad Demokraták Szövetségének politikusai kerültek az oktatásügy élére. A közel egy generációba tartozó vezető oktatáspolitikusok és a politikai döntések létrejöttében-végrehajtásában szerepet játszó szakértő kör politikai-szakmai nézetei éppen úgy az abszolutisztikus rendszer éveit alatt formálódtak, mint a kiegyezést követő oktatáspolitikusai, s mindkét generáció jelentős része a politikai fordulat után jutott közhatalomhoz.

Nem kell tehát mást tennünk, mint fel kell idéznünk, hogy mit tettek, mit mondtak egykor a Monarchiában, valamint hogy miként formálódott a liberális oktatáspolitikai két kormányzati ciklusban. Elegendő csak az alapvető kérdésekre fókuszálnunk, s ha eltérő politikát tudunk kimutatni a korábbi és a mai időszak között, illetve eltéréseket tapasztalunk a Liberális Internacionálé deklarációtól, akkor megállapíthatjuk, hogy a liberális hagyományok és elvek csupán verbálisan élnek az oktatáspolitikai körökben.

A liberális oktatáspolitikai magyarországi gyökerei

Eötvös József az 1868-as népiskolai törvényjavaslat indoklásában világossá tette, hogy a tankötelezettség bevezetése az ország érdekeit szolgálja, a nép, (mai kifejezéssel élve a tömeg-) oktatás *közügye*, és mint ilyen politikai ügy. A közcélok értelmezésében a felvilágosodás eredetű *észkultusz*, a racionalitás uralmát vallja. Mint mondta: „(a) mai időben teljes meggyőződés szerint minden áldozat, melyet anyagi célok előmozdítására teszünk, közlekedési eszközeink megjavítása, pénzügyi viszonyainkat szabályozó törvények, mind nem fognak célhoz vezetni, még az anyagi érdekek terén sem, ha nem gondoskodunk a népnek *értelmi neveléséről*. A népnek értelmi emelésében fekszik legbensőbb meggyőződés szerint ezen haza egész jövője” (Eötvös, 1987: 16., kiemelés tőlem).

E politika jegyében dolgozták ki később az állami népiskolai tanterveket, amelyekben a tudásnak, az ismeretek átadásának elsődleges szerep jutott - s itt most figyelmen kívül hagyva a nemzetpolitikai irányokat. Ez volt az a tanterv, amely alapját képezte a tankönyveknek, s melynek megvalósítását segítették a tanítóképzők, s amelynek a betartása fölött a tanfelügyelet őröködött. Ez volt az a rendszer, ami folyamatos ellenállást kiváltó állami kényszerként jelent meg a néptanítók előtt.

Az 1990 utáni liberális oktatáspolitikai más felfogásra helyezkedett. A 2002-ben alakult Medgyessy-kormány programjának az oktatásról szóló, a liberálisok által készített V. fejezete (Medgyessy, 2002) egyértelműen tükrözi, hogy a magát liberálisnak nevező oktatásfelfogás homlokgyenesen ellentétes az eötvösiével.

De nemcsak ezzel, hanem a Liberális Internacionálé álláspontjával is. Csupán az első, Liberal Conference at Wadham College (Oxford, 1947. április) kiadott manifesztum szól a képességekhez igazított oktatásról. Húsz évvel később a Liberal Declaration of Oxford 1967 (1967. szeptember 2.) már olyan iskolarendszerről és nem műveltségről beszél, amely *a testi és intellektuális* képzés tekintetében mindenki számára egyaránt hozzáférhető, amelyben megfelelő minőségű *tudásalapú* (academic standard) képzést fenntartva kínálnak az iskolák. A későbbi liberális deklarációk az oktatás

tartalmával már nem foglalkoznak, s a liberalizmus sikereként állapítják meg, hogy 1947 és 1997 közötti időszakban a polgárok egyre nagyobb százaléka előtt nyitották meg az oktatás lehetőségét az élethossziglani tanulás formájában, ami korábban csak a társadalom kisebb részének előjoga volt. (Oxford Manifesto, 1997).

Miben tér el a magyar liberális kormányzat a két viszonyítási ponttól?

Az *észkultusz* elvetése

Abban, hogy nem követi az *észkultusz*t. A kormányprogram a közoktatást taglaló részének 1. pontja „A kiszámítható, nyitott oktatás programja” címet viseli. Az 1.2. pontban ez olvasható: „Megkezdjük a gyerekek *iskolai túlterheltségének* csökkentését, olyan *gyerekközpontú* iskolák megteremtését, amelyekben minden gyereknek színvonalas oktatásban és személyes igényeinek megfelelő nevelésben, törődésben van része” (Medgyessy 2002; kiemelés tőlem).

Az iskolai túlterhelés jelszava bizonyítottan az antiintellektuális politika jellegzetes toposza. Míg a felvilágosodás *észkultusza* a minél több tudás megszerzését hirdeti, a sok tanulás kimondott erény. Tudjuk, hogy a polgári társadalom és iskolarendszerének politikai és pedagógiai ellenfelei igen gyakran használták ezt az érvt. Szerintük az iskola dolga nem az oktatás, hanem a nevelés. Nem a racionalitás, hanem az emócionális elsőbbségét hirdetik, hiszen nem arról beszélnek, hogy mivel, mikor és mennyire kell a diákokat terhelni, hanem arról, hogy egyáltalán nem helyes ilyet tenni, mert az a személyiség egyoldalúságához vezet.

A gyermekközpontúság nézetét nem leltem meg a Liberális Internacionálé 1967-et követő dokumentumai között, mint ahogy az intellektuális képzés elutasítását sem. Úgy tűnik, mintha az epizodikusnak tűnő, de azóta meghaladott 1947-es liberális eszmei bázist követné a mai magyar, amelyik a képességekhez igazított iskolarendszert építene.

A verseny elutasítása

Az 1990 utáni liberálisok figyelemre méltó sikert értek el az állam újraelosztó szerepének gyengítését célzó adócsökkentési politikával, az általános forgalmi adó huszonötől húsz százalékra történő csökkenésével és a személyi jövedelemadó felső sávjának a lejjebb vitelével. Ezek a piaci, azaz a közpolitikával mérsékeltlen szabályozható terület megerősítésére tett lépések. Az állam által el nem vont pénzt (gazdasági erő) egyaránt vállalkozásba lehet fektetni, de fel is lehet élni. A mai liberális gazdaságpolitika nem hagy kétséget, hogy inkább a vállalkozást (a beruházást), semmint a fogyasztást támogatja.

Tudjuk, hogy a piacon az ideáltipikus felfogás szerint az „ész, erő és oly szent akarat” és (természetesen a szerencse) a meghatározó. A piac filozófiája szerint a lemaradók és a vesztesek sorsa az újabb kihívásokon való megmérettetés sikerén múlik, következőképpen nem a versenyből kimaradtak vagy kiesettek szempontjai a mérvadóak. A verseny tisztasága szerint értelmezik az esélyegyenlőségét, azaz mindenki ugyanazok a szabályok legyenek érvényesek. Annyanban képviselik a lemaradók és a lemaradók szempontjait, amennyiben elősegítik, hogy mind többen legyenek képesek részt venni a versenyben. Az adócsökkentés éppen ezt szolgálja: legyenek mind többen a maguk kockázatára autonóm kis- és középvállalkozók és nem függésben élő alkalmazottak. Az oktatáspolitikai nyelvén fogalmazva: a teljesítményelvét követő, a versenyt és a megmérettetést, az erőfeszítés polgári értékrendjét támogatja a közpolitika, amely igen nagy hasonlóságot mutat a Max Weber-i kapitalizmus szellemét adó protestáns etikával (Pukánszky 2005).

A mai liberális oktatáspolitikában ezzel a felfogással éppen ellentétes. Elutasítja az észak-kultuszt, dicséri az antiintellektuális erényeket, szorgalmazza a tananyag mennyiségének csökkentését, azaz a képzés az erőfeszítést kívánó elemeinek szűkítését. Túlerhelés csökkentésével indokolta, hogy az *általános műveltség alapjainak biztosítását*” 18 évre emelte fel, szerintük az általános iskolák így nem kényszerülnek „*a tárgyak tartalmának kiválasztásában még viszonylagos teljességre sem*” (Alap gondolatok, rendezőelvez, 2004). Hangoztatta a minisztérium, hogy a tankönyvekben „*nyomasztó a tudást kínáló szöveg túlsúlya*”, „*túl magas a hosszú mondatok aránya*”. Az iskolatáska súlyának, a leckeadás mértékének, a buktatás és a jeggyel való osztályozás tilalmának állami eszközökkel való szabályozási szándékát. A populáris fogyasztói kultúra (amit régebben kispolgárinak neveztek, azonos azzal, amit ma a kedély szerint elrendezett ún. műveltségi területnek hívnak) kiépítésén, terjesztésén fáradoztak (Guther, 2003). Az intézményesedett tudomány alapján szervezett tantárgyak helyébe az európai kultúrát történetesen *tíz* műveltségi területre osztotta a liberális oktatási kormányzat, elhagyva a két évszázados utat. Amit régebben a félműveltségnek neveztek (Adorno, 2003) azonosnak látszik ma azzal, amit ma műveltségi területnek hívnak.

Ideológusai a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az objektívnek látott biológiai-lélektani törvényekhez igazított társadalom építését ajánlják, amelyben a felnőttek világának a gyermeki létnek tulajdonított értékekhez kellene igazodnia (Rádai, 2004). E pszichologizáló felfogás a tagolatlan, a hierarchia nélküli társadalom egyenlőségének képzetét javasolja. Csak-hogy az ilyesmit a nem liberális politikusok szoktak követni, hanem radikális szocialista pedagógusok, politikusok (Falus, 1974, Bálint-Gubi-Mihály, 1980, Sáska 2004-5, Scheibe, 1984).

A gyermek érdekeinek képviselője a felnőtt világgal szemben

A magyar belpolitika két pólusán elhelyezkedő párt oktatáspolitikájának közös pontja a felvilágosodás örökségének elvetése: az ész kultusza helyett természetelvű filozófiát követ mindkettő. E felfogásban a saját normáit a gyermekre kényszerítő felnőtt társadalom és iskolája akadályozza az általában vett gyermek természetétől kapott, öröklött képességeinek kibontakozását.

A XIX. századi liberálisok a népről, a nép kultúrájáról, művelődéséről beszéltek, a mai liberálisok politikájának tárgya a gyermek. Eszerint gazdálkodni kell a gyermek energiájával, és fontos, hogy életkori sajátosságának megfelelő oktatásban részesüljön (Guther, 2003), Vekerdy Tamás a természeti eredetű gyermeki szükségletek kielégítéséről beszél (pl. Vekerdy, 2004). Vekerdy szerint az iskola betegít, és ezt úgy kell gyógyítani, hogy a gyermekek azt mondhassák: *nem az életre készülünk, hanem élünk* (Vekerdy, 2001).

A közoktatás-politika feladata nem a társadalom ügyeinek intézése, hanem az elvi gyermek fejlesztése a közpolitika tárgya, s minden gyermek alapvetően a természet által adott életkori sajátosságai törvényének van alávetve, amelyen az iskola és a felnőttek világa egyaránt átgázol.

Túl azon, hogy az erőfeszítést minimalizáló politika távolról sem tartozik a polgári értékrendhez, észre kell venni azt is, hogy e felfogás szerint az iskolának nem a felnőtt léte kellene felkészítenie, hanem gyermeki létállapotot kellene konzerválnia. Figyelemre méltó, hogy az oktatáspolitikai vezetői és ideológusai az általuk képviselt államügynek tekintik a választásokban részt nem vevő gyermekek általuk felismert és szakmailag feltárt érdekeinek képviselőjét, átvéve ezzel a szülők feladatát és felelősségét.

A liberális parlamenti demokráciákban a versengő politikai pártok éppen a szülőkre mint a választókra építenek. A Liberális Internacionálé 1981-es római dokumentumának 17. d. pontjában például egyértelművé tette, hogy a gondos szülői neveléstől és iskolától függ, hogy jó állampolgárokból szerveződjön a társadalom (Liberal Appeal of Rome 1981). A liberális elvrendszerben szó sincs életkori sajátosságokról s egyéb pszichológiai fogalom politikai dimenzióba emeléséről, hanem államügyekről, a szülők és az iskola szerepéről.

A Medgyessy-kormány programjából fentebb idézett nézet jól ismert. A romantikus antikapitalista és antidemokratikus életreform mozgalmak jelszavai között gyakorta megjelent a XX. században (Sáska, 2004, Németh—Mikonya—Skiera, 2005), amelyek történetesen éppen azzal az oktatáspolitikával szemben fogalmazódtak meg, amely Magyarországon a dualizmus korában meghatározó volt: a liberalizmussal.

A tudás mint a jogi szabályozás eszköze

A XIX. századi liberális oktatáspolitikai alapeleme, hogy a bárki által az iskolában megszerezhető *tudás* legyen a polgári társadalom berendezkedésének legitimációs alapja. A származástól függetlenül megszerezhető érettségihez és az egyetemi diplomához a szelektív és tudományalapú iskolákon keresztül vezetett az út. A bizonyítványok egyenlősége adja a társadalom egyenlőségének az alapját.

A Kármán Mór által épített tudásnak van egy, a tartalomtól független fontos tulajdonsága: megléte tanügy-igazgatási eszközökkel, nyilvános vizsgákkal stb. ellenőrizhető. A tanulók tudásának és *nem* a személyiségének vizsgálata alkalmas arra, hogy tiltsa az érzelmeket, a személyesség államigazgatási (szakmai) kontrollját, de lehetővé teszi az erőfeszítés és a kultúra leginkább neutrális megmérését. Ez a herbarti pedagógiára építő liberális politika meghatározó mozzanata: a versenyszabályok egyértelműsége és nyilvánossága nemcsak a verseny korrigálhatóságát teszi lehetővé, hanem neutralizálja a verseny tárgyát is. S ami ennél még lényegesebb: a szabályok jól követhetőek, hiszen a *köz* érdekét szolgálom, s ezért tartalmát még a legtanulatlanabbhoz is el tudom juttatni.

A mai liberális oktatáspolitikában ezzel szemben nem kívánja – az ötvösi szóhasználatban – az értelmi nevelést fejleszteni, helyette homályos tartalmú és kontúr nélküli lélektani kategóriák fejlesztését hirdeti meg. Az oktatáspolitikai a személyiség teljességét kívánja az állam- (tanügy-) igazgatás tárgyává tenni. A kormányprogram szerint „több időt biztosítunk az ún. kulcskompetenciák, a tanuláshoz nélkülözhetetlen kommunikációs készségek és képességek fejlesztésére és ezzel szolgáljuk az alapképességek, -képességek nyugodt elsajátítását” (Medgyessy, 2002).

Az már önmagában is érdekes, hogy kormányprogramban megjelenik a *kulcskompetencia* szófordulat, amelynek szómágia jellegét az *ügynevezett* jelző egyértelművé teszi. A *kulcs* metafora az jelenti, hogy alapvető, voltaképpen az angol 'core', valaminek a magva, lényege értelmében. Csak-hogy éppen az nincs kimondva, hogy mit is tekint lényegnek (Gergely, 2004). Mit is jelent voltaképpen a kompetencia, amit inkább kellene fejleszteni és nem a tudást?

Jó, ha tudjuk, hogy a kompetencia szédületes karrierjét nem valamely lélektani felismerés relevanciájának, hanem a tanügyi, pontosabban a *statistikai* bürokráciának köszönheti. Mihály Ildikó ismertetéséből tudhatjuk, hogy a brüsszeli Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD), a Svájci Szövetségi Statisztikai Hivatal és az Egyesült Államok Oktatási Minisztériuma, illetve az USA Oktatás-statisztikai Központja közreműködésével 1997-ben kezdett bele abba a projektbe, mely a *Kompetenciák meghatározása és kiválasztása: Elméleti és fogalmi alapok* címet kapta (Mihály, 2002). Voltaképpen egyfajta szabvány kialakítására történt kísérlet, amely alkalmas az Európai Unió valamennyi diákjának a teljesítményét mérni, a szakképzettséget standardizálni. Egyfajta nemzetek felett használható technokratikus eszköz készült. Az ekkor kidolgozott fogalom később a tanulói teljesítmények, a felnőttek tudását szolgáló felmérések (pl. PISA) egységes értelmezési rendszereként jelent meg. Az egységességre helyeződött a hangsúly, amelyet nem a tartalmi egyértelmű objektivitás, hanem a bürokrácia ereje és logikája teremtett meg.

A fogalom tartalma másodlagos, hiszen rendkívül homályos és tág értelemben használják, olyannyira, hogy a „sikeres önmegvalósítás képessége” éppen úgy eleme lehet, mint a munkaerő-piaci megfelelés vagy az élethossziglani tanulás. Ezért foglalkozik bizottságok sokasága azzal, hogy olyan *értelmezést* adjon utólag e fogalomnak, melyet Európa tanügyi bürokratai egyaránt elfogadnak (Kósa, 2005). Azt itt és most hagyjuk figyelmen kívül, hogy mekkora hatékonysággal lehet egy kvázi fogalommal integrálni Európa oktatási rendszereinek, pedagógusainak tevékenységét, de az vitathatatlan, hogy az oktatási bürokráciát igen, ahogy a PISA-felmérések rendszere mutatja. Nos, ez utóbbi az erény, amelyet láthatóan híven követnek a magyar oktatási kormányzat és háttérintézményeinek vezetői – a szakmaiság nevében.

A központi felmérések tartalmában, szervezési rendjében, irányában komoly szerepet játszó Nemzeti Közoktatási Értékelési Tanács legitimációja szakmai: a közműveltség teljességének foka, amit kompetenciamérésnek neveznek - technikai ügyként jelenik meg, éppen úgy, mint Brüsszelben. A minden tanuló és pedagógus azonosítására bevezetendő kártyán alapuló nyilvántartási rendszer alkalmas (lesz) arra, hogy kimutassák az országos kompetenciamérés keretében az egyéni eredményeket és a pedagógus

teljesítményét, s így már individuális szinten lehetőség nyílik a szegregáció központi korrigálására.

A bürokratikus logika

Könnyen belátható, hogy tárgya nélküli kompetenciáról, illetve a kooptált fogalomról, a képességről beszélni – tárgyi értelemben és ekképpen szakmailag – azonos a szóvirággal: az olvasás kompetenciájáról beszélni a szöveg tartalma nélkül nem lehet, még akkor sem, ha az olvasás tartalma sokak szerint mellékes. Az élethossziglani tanulás fogalma üres, hiszen lélektani értelemben mindenki csak eddig tud tanulni, a munkaerőpiac igényeire való hivatkozás tág, mert ahol nincs tervgazdálkodás, ott munkaerőpiac van, amely éppen a természetéből fakadóan folyamatosan változik Európai Unió mindegyik országában. Ezért kellene az Unió valamennyi iskolájában, valamennyi gyerekének ugyanazzal a kompetenciával rendelkeznie?

A „kompetencia” voltaképpen mindent jelent, jellegzetes oktatási ideológia, amelynek meghatározó tulajdonsága, hogy a szakmai érdekkörök meg tudják fogalmazni általa önön víziójukat, azonban csak ők. Ezzel a politikai természetű pszichologizáló beszédmóddal elfedik, hogy a társadalmak éppen a tudástartalmakhoz kötött értékek és elsajátításuk nehézségi foka szerint hierarchizálódnak, amit jól mutat az a tény, hogy a szülők különböző iskolai végzettsége – azaz a különböző fajta tudásuk – jelöli ki a társadalomban elfoglalt helyüket.

Ez a szakértői beszédmód másfelől pedig lehetetlenné teszi, hogy a laikusok megérték, hogy mit és miért tesz az állam, a hivatal, az iskola munkása gyermekükkel. Jól ismert, régi jelenség, hogy a szakbürokrácia, a közszolgáltatást végző szakszemélyzet mindig is hajlamos a szakértelemre hivatkozva távol tartani a közügyektől azokat, akiknek az érdekében alkalmazzák őket közalkalmazottként. A nyilvánosság kizárásának egyik általános technikája a szakmai nyelv használata, s ez a cél tűnik inkább kézzelfoghatónak, mint a növendékek kompetenciájának fejlesztése.

A szakmai nyelv használata a kormányprogramban mélyen antidemokratikus, annál is inkább, mert az iskolázatlanok nem is érthetik, tudhatják például, hogy a „kulcskompetencia” fogalma üres, ezért fejlesztésének politikája követésképpen tartalmazatlan, az ezt célzó kormányzati munka illetéknéppen számonkérhető. Kiolvasható a kormányprogramból az is, hogy olyan pedagóguskör irányítja a közügyeket, amely hajlamos szakkérdést csinálni a közügyből. Az elmúlt három évben megközelítőleg hat milliárd (!) forintnyi közpénzt használt fel az oktatási kormányzat a Nemzeti Fejlesztési Terv részfelelőseként „*Felkészítés a kompetencia alapú oktatásra*”, (HEFOP/2005/3.1.3) és a „*Pedagógusok és oktatási szakértők felkészítése a kompetencia alapú képzés és oktatás feladataira*” (HEFOP 3.1.1) címen (FMM, 2005). Ezt a hatalmas, Európa Unióból kapott összeget az oktatási kormányzat a kompetenciát fejlesztő pedagógiai programok elkészítésére, továbbképzésekre fordította, anélkül, hogy bárki értesült volna, hogy mennyiben változott a gyermekek kompetenciája.

Eötvös József közszógalatnak, közügynek láttatja a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumot, az 1990 utáni liberális oktatási kormányzat viszont „pedagógiai minisztériumot” épített és működtet. Az oktatási kormányzat nem közügynek, hanem szakmai ügynek tekinti a közoktatást. Egyfelől a liberális meggyőződésű pedagógusok és kutatók szakmai véleményét valósítja meg, másfelől pedig - és ez most a fontosabb - pszichologizálja a közügyek intézését, s ezzel az államigazgatás tárgyává a személyiséget teszi. A százhatvanezer pedagógus többsége náiv ember- (gyermek-) képpel dolgozik, alkalmazható lélektani tudása össze nem vehető a hivatásos pszichológusokéval, s mégis e pálya egyik meghatározó legitimációs eszköze a pszichológia. Pontosabban a nyelve, amit a tankötelezettség kényszerével az iskolába járó gyermekek szüleinek többsége nem is ért. Ez a fontos mozzanata a tanulók értékelési reformjának is. Az ötös skálán a diákok között húsz-húsz százaléknál nagyobb különbséget mértek, s a legkevésbé tanult szülő is jól tudta, hogy gyermeke a többiekhez képest hol áll, mit ért el. Az oktatási kormányzat által kezdeményezett szöveges értékelés viszont éppen a szülőkkel való kommunikációt szakítja meg.

Minden kormányzat előtt két út áll: vagy a laikusok, a választói szempontjait követi, a nyilvánosságot erősíti, vagy pedig a szakbürokratákét, a közszolgáltatói korporációk szempontjait. A Liberális Internacio-

nál politikája a technokrácia és az érdekcsoportok ellen szerveződik. A demokráciára veszélyes folyamatnak tekintik, ha a végrehajtó hatalmat s az oktató-nevelő intézményeket a technokraták és érdekcsoportok uralják, s nem a választott testületek képviselői ellenőrzik (Liberal Appeal of Rome, 1981). Brüsszelben az uniós és itthon a liberális oktatáspolitikai nem követi ezeket az elveket. (...)

A társadalmi egyenlőség

Eötvös liberális felfogásában a tudásalapú műveltség megteremtése a jog kényszerétől, a közszógalat szabályainak a felállításától, ellenőrzésétől és a tanult polgárok magatartásának együttesétől függ. Azt mondta 1870-ben a költségvetés vitájában, hogy csak akkor fordulnak majd jobbra a dolgok, hogyha „a népművelés ügye haladni fog óriási léptekben, és minden polgári kötelességek között kétségkívül minden műveltebb férfiúnak legmagasabb kötelessége kezdet nyújtani azoknak, akik alatta állnak, hogy őket felemelje oda, hogy az országnak valóban polgárai lehessenek” (Eötvös, 1987: 20). A műveltséget polgári erénynek tekinti, tehát nem képességekről és gyermeki érdekről beszél, aminek kibontakoztatása szakértő pedagógusok munkáján múlik, hanem a tanultabbak szándékára, azaz a polgárságra támaszkodik.

Eötvös szerint „...minden iparkodásaink és törekvéseink, hogy szabadságot és egyenlőséget biztosítsunk hasztalanok, ha azon egyenlőséget nem tudjuk előállítani, mely a műveltség egyenlősége. Az egyenlőség nem jog, hanem tény, az egyenlőség pedig tény ott, hol az a műveltség egyenlősége” (Eötvös, 1987, 20). E politika eredményessége ismert: a szegények, a korábban kirekesztettek be tudtak lépni a társadalom felsőbb szeleteibe (Karády 1994, 1995). A baloldali pártok és szakszervezetek éppen azért támogatták, hogy az egyszerű követelmények teljesítése alapján felnőtként is meg lehessen szerezni a jelentős piaci és társadalmi értékkel rendelkező tudást és bizonyítványt.

Napjainkban viszont az egyenlőséget a műveltség minimalizálásával, a tanulói terhelés csökkentésével kívánják elérni. Nem a tudásban, hanem a képességekben mutatkozó különbségeket fogadják el az egyenlőségtől eltérés fő szabályának. Sőt, mindent megtesznek, hogy a tudás alapú műveltség ne hozzon létre olyanfajta különbséget, amelyről a XIX. század liberálisai gondolkodtak. Mindez ellentétben áll a liberális hagyományokkal. Azok ellenére cselekszenek, akik a tudástól várják gyermekük boldogulását, befektetésnek tekintik az oktatást.

Van azonban további különbség is a jelenlegi és a XIX. századi liberális oktatáspolitikai között. Míg Eötvös a lent lévő tanulatlanok, műveletlenek felmeléséről beszél, ma azt tapasztaljuk, hogy az elitnek kellene idomulnia a lejjebb lévőkhöz. Az iskola kultúráját a tömegek kultúrájához kell igazítani. A tananyag szervezése, a populárisnak gondolt értékrend uralmát látják helyénvalónak, ahogy ez számos tantárgyi vitában vált nyilvánvalóvá (például: Sáska, 2004). Az emelt szintű érettségi például a közoktatáshoz és nem a felsőoktatáshoz kötődő szakemberek teremtették meg, jelezve, hogy a korszerűség az oktatási rendszer melyik szegmésében értelmeződik.

A jelenlegi oktatáspolitikai a társadalom alsóbb rétegeiben élők érdekeire hivatkozva korlátozza továbbá a szabad iskolaválasztást, tudva, hogy ez a politika azok ellen van, akikre éppen Eötvös számított és épített: a tanult polgárookra, értelmiségiekre. (Érdekes, hogy az ország 2006. évi költségvetési vitája során éppen a tudatos és tehetős iskolaválasztók érdekeit szolgáló ún. „bejáró fejkvótát” emelte meg a kormány, szembenve önön oktatáspolitikájával.)

Ismerünk azonban másfajta érveléseket is. Elsősorban a politikai jobboldalon megfogalmazott vélemény szerint a jelenlegi oktatáspolitikai végső célja a nép elbutítása, hiszen „jó lesz a gyerek hülyén is munkásnak, ..., eszköz az is, hogy ...lehetőség szerint véletlenül se tanulja meg a gyerek, hogy a teljesítmény és az elismerés hogyan függ össze”... „ma már ott tartunk, hogy a gyerekeket nem szabad osztályozni, nem szabad megbuktatni, és a negyedik évfolyam végén még írni-olvasni sem tud” (Kövér 2006), ugyanezt az álláspontot képviseli az első hatosztályos gimnázium megteremtője is (Hoffmann, 2006: 6).

Néhányan azonban, a másik oldalról - szintén a következmények felől nézve- úgy látják, hogy a liberális oktatáspolitikai végső soron a tudás iránt fogékony értelmiségi rétegnek kedvez (Nagy: 2004). Megszüntetve a kerettantervek kötelező rendjét, a pedagógusokra bízva a

tanítás tartalmának a megállapítását, lehetővé téve így a képzés jellegének a helyi erőviszonyok szerinti alakítását, aminek csupán következménye, de nem célja a társadalmi különbségek növelése.

Számos érv szól az utóbbi feltételezés mellett. A nem állami (vagyis egyházi, alapítványi) fenntartású iskolákra nem vonatkozik az iskolakörzetesítés és beiskolázás új rendje, amivel korlátozná az iskola körzetén kívül élő értelmiséget az iskola választásában. Ugyanannak a rétegnek az önkormányzati iskolában megnehezítik érdekeik érvényesítését, a másik szférához nem nyúlnak, és így az egyházi, alapítványi iskolák fenntartói és az őket választók jobb helyzetbe kerülnek, noha a politika ezzel épp ellentétes célokat hirdetett meg: a hierarchiában lent lévők érdekeit szolgálta volna.

A kétszintű érettségi bevezetése és a felvételi vizsgák egyidejű eltörlése pedig kimondottan az iskolázott család gyermekeit segíti az érettségi emeltszintjén keresztül a mérvadó felsőoktatási intézmények elit szakjaiba.

Az oktatási kormányzat nem nyúlt az értelmiségi gyermekeket koncentráló hat-, illetve nyolcosztályos gimnáziumokhoz sem, nem korlátozta e nyilvánvalóan szelekciós képzést. Pedig ezek a gimnáziumok nemcsak az oktatáspolitikai hátrányt kiegyenlítő céljaival, hanem – úgy tűnik – az Alkotmánnyal is ellentétesek. A 70/F. § (2) szerint ugyanis: „*A Magyar Köztársaság a [művelődéshez való jogot] a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező általános iskolával... valósítja meg*”.

A városi környezetet bíráló öko-mozgalmak reformpedagógiai adaptációja, az 'Erdei iskola' esetében is látható: ez az iskola csak a városi gyerekeknek és szüleinek kedvező, a falun élőknek a természet közeli iskola a természetes életterület és egyben hátrányuk a falusi életmód. Az erdei iskola sem illeszkedik a hátrányok kiegyenlítését hirdető politikába, noha a nemzeti fejlesztési terv révén bőségesen finanszírozzák.

Mindezen érvek ellenére azt gondolom, hogy sem az elrendelt tananyag és az erőfeszítés csökkentése, a beiskolázási körzetek távolról sem szektorsemleges kezelése, a hat- és nyolcosztályos gimnáziumok szelekciós erejének változatlan hagyása, a buktatás tilalma, az új kétfokozatú érettségi bevezetése sat. nem titkos értelmiségi összeesküvés önön érdekük érvényesítésére és a nép elbutítására. Arra hajlok inkább, hogy a realpolitika gyengeségében keressem a magyarázatot.

A gyermekek és a pedagógusok érdekeinek önkéntes képviselője, a hátrányok nélküli társadalom víziója, a tudást, a teljesítményt növelő, a vetélkedést támogató polgári (kapitalista) értékrendet elutasító alternatív pedagógia iránti mély elkötelezettség, valamint egy-egy oktatásigazgatási technikai eszköz (mint például a vizsgarendszer, vagy a Nemzeti alaptanterv) iránti erős vonzalom akadályozta meg az oktatási kormányzatot abban, hogy valóban liberális tudjon lenni: közügynek tekintse a közoktatást, ne pedig jámbor pedagógiai víziók vagy technokrata ideák megvalósítása terepének.

Az oktatáspolitikai demokratizmus

Korábban is lehetett tudni, például a XIX. századi, a liberális bibliaként olvasott Toqueville munkájából („*A demokrácia Amerikában*”) vagy a XX. század totalitáriánus társadalmainak történetéből, hogy a demokratikus berendezkedést, a laikusok uralmát két irányból támadják. Eötvösnek, Trefortnak, Kármánnak azzal a politikai csoporttal kellett megküzdeniük, akik szerint a közügyek intézése a magasabb erkölcsöt és az igaz, ősi értékek hivatásterüen ismerő, ápoló egyházak kezébe kellene, hogy kerüljenek, s amelyet III. Napóleon idején a „trón és oltár” pártjai képviseltek. A tekintélyek uralma ez, melynek korlátozására sürgette Eötvös a népoktatási törvény elfogadását.

A másik antidemokratikus nézet jóval későbbi. Eszerint a társadalom vezetése voltaképpen technikai-szakmai kérdés. A társadalom ügyeinek hatékony intézése komoly szaktudást kíván, következésképpen - többek között - iskolai pedagógusokra, illetve a kutatásban, a tanügyi igazgatásban dolgozó szakértőkre kell bízni a közoktatás problémáinak megoldását, hiszen ehhez csak a hivatásosak értenek. Éppen a hozzáértés hiánya miatt kell a hozzá-nem-értőket kizárni a közügyek intézéséből, - például a szabadon választott önkormányzati testületeket - éppen a köz érdekében kell érdekeik képviselését átvenni, ahogy az általános iskolai beiratkozások korlátozása esetében láthatjuk.

Napjainkban az oktatáspolitikai tartósnak nem tekinti a laikusokra tartozó közügynek a közoktatás dolgainak intézését. Ezt az eszmét tisztán fejezi ki az a sokszor hangzott álláspont: a közoktatásnak pártok feletti ügynek kellene lennie, azaz a szakmának kellene képviselni azt, hogy miért is van tankötelezettség, mire fordítják a közpénzeket, mit tanítsanak az iskolában és így tovább.

Ebbe az antidemokratikus irányba fordult az oktatási kormányzat 2002 és 2004 között, ahogy két helyen olvasható a kormányprogramban: „1.4. Megerősítjük az iskolák szakmai önállóságát, és visszaállítjuk a szakmai testületek, mindenekelőtt az Országos Köznevelési Tanács jogosítványait...”, illetve a kormány „megszünteti a kerettantervek monopol helyzetét és kötelező jellegét”. A kormány mindkét esetben állta szavát. Menjünk sorban.

Jó, ha tudjuk, hogy Pauler Tivadar hozta létre az Országos Közoktatási Tanácsot (OKOT) német mintára, még 1871-ben. A változó szerepű, félig tanácsadó, félig minisztériumi háttérintézmény olykor még felügyeletet is ellátott. Alapvetően tantervet készített, jogszabályokat véleményezett, egyfajta korporatív szervezetként működött. Döntési joggal soha sem rendelkezett, döntés-előkészítési feladatokat azonban ellátott, ami sokszor magát a döntést is jelentette.

A tanács nevének már ekkor is van jelentése: oktatás szerepel benne és nem nevelés, a liberálisok ugyanis nem tekintették a nevelést állami feladatnak. Erre csak 1945-ben került sor, amikor is a Tanács a „nevelésre” változtatta az oktatás szót, innentől lett a neve OKNT, amelyet 1948-ban szüntettek meg. Ehhez a hagyományhoz nyúlt vissza a hatalom felé törekvő pedagógiai elit évtizedeken keresztül hordozott sérelmeire építve az MDF-kormány, amikor 1993-ban életre hívta a csak pedagógusokból álló tanácsadó testületet. Az 1994-98-as időszakban (liberális oktatási kormányzat) kapott döntési jogot az oktatás tartalmi ügyekben, a tantervekben, a tankönyvekben ez a pedagógusokból és a felsőoktatás pedagógusképzésben érdekeltjeiből álló testület. A filozófia hívószavai: a pedagógusok szakmai autonómiája, a közoktatás szakmai ügy.

Ez az alakzat ettől kezdve azt jelenti, hogy a közműveltség tartalma nem a politikai felelősséget viselő miniszteren és pártján múlik. A tankötelezettség állami kényszerének célja – azaz, hogy mi is történjék az iskolában –, így szakmaivá válik, s ez távolról sem demokratikus és elszámoltatható, hiszen a szakma nem váltható le, mint a választott politikusok.

Voltaképpen ugyanaz történt az oktatáspolitikai központjában a 2002-2006 közötti ciklusban, mint az iskolák szintjén már 1985 óta gyakorlat. Nem a választott kormányzat, nem is a helyi képviselőtestület állapítja meg az országos vagy helyi szintű közcél, amihez az iskoláknak kellene igazodniuk, ahogy az Trefort idején volt. Nem a jogszabályokban foglaltak (ide sorolva a tanterveket is) teljesítése volt a közalkalmazottak dolga a közintézményben, hanem éppen fordítva: az iskola szintjén a közalkalmazottak, illetve országos szinten pedig a korporációk joga meghatározni, hogy miért kötelező iskolába járni, s az OKNT dönt akkor a keretről, amely iránymutató az iskolákban dolgozó kollégák számára.

A korporációt erősítő szándékot mi sem mutatja jobban, mint az, hogy a felsőoktatási törvényben rögzítették, hogy a Magyar Akkreditációs Bizottságba az OKNT delegált tagot, mert a *felhasználók* szempontjait a „terepen dolgozó” pedagógusok képviselik. Az autonóm közszolgák szava a meghatározó abban, hogy milyen értékek uralkodjanak a közoktatásban és a tanárképzésben.

Nem is kell további érvet sorolni emellett, hogy szakmai és nem közügynek tekinti a jelenlegi oktatási kormányzat a közoktatás ügyét. Sípós János közoktatási helyettes államtitkár szerint az önfejlesztő iskolamodell egy olyan oktatásügyi, tartalmi fejlesztési filozófiára épült, amelynek középpontjában az iskolai autonómia áll, s a közoktatás szempontjából fontos fejlesztési feladatok zöme az intézmények saját belső innovációjában jön létre (Schüttler, 2002: 17). Tehát a társadalom egészének a szolgálata az iskolák tantestületei egymástól függetlenül végzett innovációjának eredményeképpen teremődik meg, ami egyben azt is jelenti, hogy a pedagógusközösségek tevékenységének sikerén múlik a köz java.

Amennyiben a liberalizmus azonos a polgári képviselői demokráciával, és az állami (önkormányzati) iskolák ezt a közcél szolgálják, akkor az 1990 utáni liberális oktatáspolitikai nem tekinthető a szó XIX. századi értelemben és a Liberális Internacionálé dokumentumai szerint liberálisnak. Akkor hát mivel rokonítható?

Ezzel a címmel a sajtóorgániumokban tallózva a velünk vagy rólunk készült írásokból közlünk összeállítást. Így egyrészt egy csoportba gyűjtve áttekintést kaphatunk arról, hogy milyen információk jutottak el gondoljainkról, eredményeinkről a társadalomhoz, másrészt azt is láthatjuk, melyek azok a lényeges problémák, törekvések, amelyek még nem vagy nem kellő módon váltak ismertté. Egyszerre célunk tehát a tájékoztatás és tájékozódás.

NÉPSZAVA

(2006. IV. 21.)

Pedagógusok: nyissunk Európára!

A jövő generációjáért éreznek felelősséget, és fontosnak tartják, hogy az oktatásban is nyissunk Európára – szögezte le tegnap közös konferenciáján a Pedagógusok Szakszervezete (PSZ) és a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezete (FDSZ). A tanácskozás témája az új felsőoktatási törvény értelmében átalakuló pedagógusképzés volt. A két szakszervezet az Oktatási Internacionálé tagjaként átvette az ideai akció hét mottóját: „Mind a gyerekeknek szüksége van egy pedagógusra”. Dr. Szövényi Zolt, a szakértő főosztályvezetője elmondta, az elmúlt 15 év társadalmi és oktatási változásai „szétnyomták” a pedagógusképzés felait, a bolognai képzés csak katalizátora ennek a folyamatnak. Am hatására csökkenhet a munkát kereső pedagógusok száma.

(2006. IV. 22.)

Diplomával is vannak iskolán kívül

A felsőfokú végzettség szükséges, de ma már nem elégséges ahhoz, hogy valaki állást találjon. Márciusban 16 942 diplomás keresett munkahelyet Magyarországon, ebből 12 327-en főiskolát, 4 615-en egyetemet végeztek. Az álláskeresők közül 3 258 pályakezdő volt, közülük 751 pedagógus. A legtöbb pályakezdő, munkát kereső pedagógus Hajdú-Bihar megyében volt (108), a legkevesebb Nógrád megyében (6), Budapesten 59-en jártak hiába diplomájukkal az oktatási intézményeket.

Bár a Pedagógusok Szakszervezetének (PSZ) nincs pontos kimutatása a munkanélküli pedagógusok számáról, az tény, hogy főleg pályakezdő fiatalok jeleztek, gondjuk van az elhelyezkedéssel. Árok Antal alelnök azt is elmondta, a legtöbbjük tanító vagy általános iskolai tanár, olyan pedagógusok, akik egy-egy szakon végeztek az egyetemen vagy a főiskolán, esetleg nem nagy óraszámú tárgyat tanítanak. Az érdekvédő úgy tudja, elsősorban azon vidéki nagyvárosok környékén gond az elhelyezkedés, ahol sok pedagógus végez a városi felsőoktatási intézményben (például Kaposváron, Nyíregyházán és Szegeden), de csökken a gyereklétszám, kevesebb az iskola, az induló osztály, így a nyugdíjba vonulók helye nem szabadul fel.

Árok Antal úgy véli, a pedagógusszakma iránti érdeklődés a 2002-es béremelés után nőtt meg, de a szakma presztízsével – a szakszervezethez érkező jelzések szerint – a pedagógusok még mindig nem elégedettek. Ennek okai a nem megfelelő munkafeltételek és a fokozatosan romló társadalmi elismertség. A változások hosszú időre van szükség, hiszen a tanári pályán sokáig negatív szelekció érvényesült.

Egy tavaly augusztusi felmérés és a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) októberi jelentése szerint június és szeptember között a nyugdíjba vonulókkal együtt 7 ezren „vesztették el” az állásukat, közülük szeptemberben 4 ezren helyezkedtek el. (...)

Az Országos Felvételi Információs Központ statisztikája szerint – minden gond ellenére – az idén a 132 ezernél több felvételiző közül 9 151-en jelentkeztek pedagógusképzésre.

NÉPSZABADSÁG

(2006. V. 4.)

Minden gyerekre egy tanár

Az Oktatási Internacionálé (OI) és az Európai Szakszervezeti Szövetség Oktatási Bizottsága (ETUCE) 2006 áprilisának utolsó hetét a világ oktatási hetének nyilvánította. (...) Csatlakozva az akcióhöz, a Pedagógusok Szakszervezete és a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezete Tanárképzés és Bologna címmel konferenciát szervezett, az óvó-, tanító- és tanárképzés bolognai folyamathoz kapcsolódó átalakításának jogi és gyakorlati kérdéseire keresve a választ. (...) pedagógusképzés különféle területeit, közoktatásban várható hatásukat. A konferencia apropójául szolgált március 1-jétől hatályos felsőoktatási törvény is, amellyel Magyarországon is a többciklusú képzési rendszer vált hivatalossá.

- A tanárképzés nagy változások előtt áll – mondta előadásában dr. Szövényi Zolt, az Oktatási Minisztérium főosztályvezetője. – A magyar felsőoktatás hálózata 2000-ben alakult át, 2002-ben az intézmények áttértek a kreditrendszerű oktatásra, 2004-ben pedig elindult az első ötciklusú informatikai képzés. Az Európai Unióhoz való csatlakozás egy másfajta rendszert igényel, olyat, amely képes alkalmazkodni a felgyorsult élethez, a megváltozott életformához – tekintett vissza. – Nemcsak külső okai vannak tehát a többciklusú rendszer bevezetésének: hozzájárult az egyes iskolák szerkezetének átalakulása és a tanári attitűdök megváltozása is, hiszen valójában a belső közoktatási változások szervezetükben és tartalmukban a kilencvenes évektől kezdve feszítik a hagyományos közoktatás alapjait. (...)

KÖZNEVELÉS

(2006. IV. 14.)

A PSZ a szociális párbeszédéről

A Pedagógusok Szakszervezete az Európai Szakszervezeti Szövetség (ETUC) felhívására február 14-én részt vett a Strasbourgban zajlott tüntetésen. Ezen a napon kezdte tárgyalni az Európai Parlament a szolgáltatásokról szóló irányelveket, amelyek jó néhány tételét kifogásolták az érdekvédelmi szervezetek. (...) Árok Antal, a PSZ alelnöke hangsúlyozta, hogy a szakszervezeti mozgalom nem a szolgáltatások szabad mozgása és letelepedése ellen emelte fel szavát, hanem mindezekelő a munkavállalók jogainak megnyirbálásával szemben lépett fel. Továbbá azért, hogy a közérdekű szolgáltatásokra, így az oktatásra se terjedjen ki a kereskedelmi haszon elvét érvényesítő szemlélet. (...)

A hazai érdekegyeztetésről Árok Antal elmondta: a közoktatás speciális terület, mert kérdései sok döntéshozói szinten megjelennek. A parlamentben születnek a törvények, a minisztériumban az ágazati jogszabályok, de fontos a párbeszéd a fenntartói, önkormányzati területtel és az intézményen belül is. Ráadásul a köz-igazgatás átalakulásának következtében további döntési szinteken, a kistérségi és regionális szinten is megjelenik a közoktatás. Ez új feladatot a szakszervezetnek, hisz itt is meg kell szerveznie magát. A közoktatás dolgozó-

ira vonatkozó munkajogi és egyeztetési feltételeket elsősorban a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény rendezi. De az egy dolog, hogy mi van leírva, a másik, hogy hogyan működik ez a helyi érdekegyeztetésben – tette hozzá az alelnök. (...) A jelenlegi finanszírozási rendszer nem ösztönzi a szakmaiságot, a helyi döntésekben leginkább a pénzügyi szempontok dominálnak. A kistérségi modell, ha megfelelő jogszabályi háttér van mögötte, alkalmas lehet a jó működésre. A rossz finanszírozási rendszer ráadásul csökkenti az esélyegyenlőséget is, hisz az iskolák feltételrendszerei között egyre nő a különbség. (...)

Magyarországon a szociális párbeszéd igen tarka képet mutat, van, ahol jól működik, máshol egyáltalán nem. Az érdekegyeztetés legfontosabb pontja mindig az adott év költségvetése. Ebben a szakszervezetnek nincs olyan markáns joga, hogy megvetozhassa az önkormányzat döntését, csipán az előzetes véleménykérés kötelező. A szakszervezeti észrevételekről, javaslatokról a döntéshozatal előtt tájékoztatni kell a képviselőtestületet. Lényeg, hogy érdemi párbeszéd legyen. (...)

MENTOR

(2006. március)

Szakszervezeti tüntetés Strasbourgban

(...) Árok Antal, a PSZ alelnökét arról kérdeztük, miért tartották fontosnak az ilyen nagyarányú részvételüket a tüntetésen, konkrétan mi ellen tiltakoztak, végül is volt-e eredménye a közös kiállásnak?

- Mindenekelőtt azt kell világosan látni és érteni, hogy mi ellen is tiltakoztunk – vág a téma közepébe az alelnök. – Az Európai Unió szolgáltatási irányelvi szerint az uniós piac egy olyan belső határok nélküli terület, ahol biztosított a szolgáltatások szabad mozgása és a szabad letelepedés. Európa népei integrációjának erősítése, valamint a kiegyensúlyozott és fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődés elősegítése érdekében kulcsfontosságú a szolgáltatási tevékenységek elé háruló akadályok megszüntetése a tagállamok között.

- Az európai szakszervezeti mozgalom az irányelvekkel kapcsolatban több fontos követelést fogalmazott meg, köztük azt például, hogy azok ne érintsék a munkához való jogot és a kollektív szerződéseket. Továbbá, hogy a közérdekű szolgáltatásokra, így az oktatásra se terjedjenek ki, nem utolsósorban ne érvényesüljön bennük a származási ország szerinti bérezés elve sem. Márpedig az eredetileg beterjesztett dokumentumban mindezzel ellentétes előírások szerepeltek. Mi a jelenlétünkkel hangsúlyt akartunk adni követeléseinknek, támogatva az ETUC által megfogalmazottakat. (...)

- A tüntetés, az európai parlamenti vita, majd döntés rendre azt igazolta, hogy nemcsak az utcán figyeltek ránk, hanem a parlamentben is. Külön jelentősége van annak, hogy a tüntető tömegben megtalált bennünket az EP egyik magyar képviselője, a szocialista Herczog Edit, s „együttmenetelésével” megtisztelte mozgalmunkat. A szolgáltatási irányelvek vitájában elhangzott hozzászólásából és a szocialista képviselők szavazataiból is kiérezhettük az együttérzést. (...)

Téli gumik mentőautóknak

2005-2006 telén, a keményre fordult időjárásban derült ki, hogy a mentőautók téli gumik hiányában nehezen jutnak el oda, ahová nekik mindig sietni kell: a balesetekhez és a betegekhez.

Ezek után több cég ajándékozott téli gumit a mentőknek.

Veszprémben gyűjtést indítottunk a közalkalmazottak és köztisztviselők körében, hogy legalább egy autóra mi is vásároljunk téli gumit – hiszen az így nyert percek életet jelenthetnek. Minden kollégától – aki fontosnak tartotta ezt – 100 Ft-ot kértünk. 177 600 Ft jött össze;

ebből a mentők nyilván még idejében meg tudták vásárolni a téli gumikat.

Az akcióban résztvevő szervezetek, intézmények: **Veszprém Városi Önkormányzat Irodái (az Oktatási Iroda segítségével); Veszprémi Bölcsődék (a Bölcsődei Dolgozók Demokratikus Szakszervezete segítségével); PSZ Veszprém Megyei Képviselői alapszervezetei; PSZ Veszprém Városi és Körzeti Bizottsága alapszervezetei.**

Bán Mihály titkár, PSZ Veszprém Városi és Körzeti Bizottsága

Közzolgálati reform

A fenti címmel a Kossuth Könyvkiadó gondozásában jelent meg *Vadász János* 300 oldalas kötete. A szerző a közzolgálat emberi erőforrásainak megújítását mutatja be könyvében. Ez a program az átfogó közzolgálati reformon belül mintegy 700 ezer magyar közalkalmazottat (például pedagógust, egészségügyi, szociális, kulturális dolgozót), köztisztviselőt érint személy szerint. A könyvből megtudhatjuk, hogyan lehet a közzolgálati foglalkoztatást a közfeladattal összehangolni, ésszerűvé, stabilá s a társadalmi igényekhez alkalmazkodóvá tenni, törölve a „fünyiró elvű” létszámcsoökkentések gyakorlatát. Az új bérrendszer kiszámítható, a mért, az elismert teljesítményekkel differenciált, a jelenleginél magasabb munkajövedelmet nyújt a dolgozóknak. A szociális juttatások megújításának vázlatát után az új érdekegyeztetés rendszerét, a szakszervezetek, a munkavállalók jogainak bővítését mutatja be a könyv, mely közli a közzolgálati jogviszonyról szóló törvénytervezet normaszövegét is.

A szerző bebizonyítja, hogy nem kicsi, olcsó államról kell gondoskodni annak, aki az emberek, a társadalom érdekében fejlesztő reformok megvalósítását határozza el, hanem olyan ésszerűen szervezett, hatékonyan működtetett rendszerről, amely a köz érdekében dolgozókat is tiszteli, megbecsüli és munkájukat értékén fizeti meg.

A kötet bolti ára: 2.980 Ft, amelyhez 20% kedvezménnyel a Kossuth Könyvkiadó Vevőszolgálatánál (Toldy Ferenc Könyvesbolt, 1011 Budapest, Fő u. 40.) juthatunk hozzá. Telefonon, faxon, illetve e-mailen is megrendelhetjük a könyvet: Kossuth Kiadó, t./fax: 370-0609, 370-0602, e-mail: marketing@kossuth.hu

Felvételiző rekorderek

Több érdekességet közöl az ideai felvételiző az Educatio Press. 75 évesen vág neki a 2006-os felsőoktatási felvételinek az egyik jelentkező, aki 1950-ben érettségizett. Egy másik felvételiző összesen 48 helyre adta be jelentkezését. Az eset nem annyira kirívó, hiszen rajta kívül négyen próbálnak bejutni 40 vagy 41 jelentkezési hely valamelyikére – többek között ezek derülnek ki az Országos Felvételi Információs Központ statisztikáiból.

Febr. 15-ig kellett elküldeni a jelentkezéseket az OFIK-hoz, illetve az egyetemekhez és a főiskolákhoz. Azóta zajlik a jelentkezések feldolgozása.

Az adatmódosítás időszaka július 11-ig tart, amikor a jelentkezők egy alkalommal még módosíthatják az általuk megadott intézményi sorrendet.

A hónap névnapja: Zsófia

A Zsófia név eredete: *zophia* (görög). **Jelentése:** bölcsesség. **Névnap:** május 15. **Változatok:** *Sophia, Sophie, Sofia, Szofija, Sontia, Sonja.*

Zsófia fölöttébb racionális és gyakorlatias, ugyanakkor meglehetősen öntörvényű és nagy a szabadságigénye. Erősen kötődik a természethez, még ha sokszor nincs is tudatában. Előfordul, hogy minden nyilvánvaló ok nélkül rátor a szomorúság: boldogtalan, hiányérzete van. Ennek az az oka, hogy nélkülözi a természet közelségét. Mivel Zsófia a nagyvárosi életet élvezi, sokszor nem is jön rá, honnan ered megmagyarázhatatlan depressziója. Amennyiben megtalálja a saját közegét, kifinomult gondolkodás, nagy fogékonyság és eredeti elképzelések jellemzik. Ha nem, merevvé és vaskalapossá válik, magánéletében pesszimista, savanyú, képtelen elviselni mások vidámságát. Többnyire humán szakterületen helyezkedik el, a pedagógia, a pszichológia vagy a szociológia világában. Olyan környezetben, ahol ki tud teljesedni, alkotóművészként is jeleskedhet. Hosszú távon éppúgy válhat rigolyássá és önzővé, mint nyitottá, szellemessé és szerethetővé; e két tendencia valamelyike érvényesül párkapcsolatában is. Szonja egocentrikus felfogású, ugyanakkor elbűvölő modorú és alapvetően sikeres, szerencsés hölgy, akitől a boldogtalanság igen távol áll.

Kanyák Zsófia magyar üvegtervező iparművész (1944–1975) Budapesten született. Már kislánykorában díjat nyert rajzaival. Az Iparművészeti Főiskolán textiltzakon végzett, azután egy párizsi oktatási intézményben freskó-, relief- és mozaikkészítést is tanult. Először Muranóban dolgozott, nemzetközi sikereket aratva munkáival, majd a Rosenthal Design Studio szerződtette. Lámpákat, üveg és kerámia étkészleteket tervezett. Üvegtárgyait kezdetben famintába öntötte, hogy az üveg átvegye a fa ereztét. Itthon azután kapott állami megbízásokat (a Gundel Étterem kerti szökőkútja és világítótéstei; Európa Szálló és székesfehérvári Alba Regia Szálló világítótéstei stb.), hogy olaszországi munkáiból kiállítást rendezett. Fiatalon autóbaleset áldozata lett.

Május a szívekben

Régi magyar szokás szerint május elseje éjjelén sudár, virágzó fát vágnak a legények az erdőben, és felállítják kedvesük háza előtt. E májusi fát különböző helyeken más-más módon kendőkkel, szalagokkal és egyéb dísz tárgyakkal ékesítik. A tavasz és a szerelem köszöntését jelképezi. A fölszendülő természetet és a fölpezsdülő szerelmet egyaránt kifejezi.

Összeállításunkban az idézeteket és a szólásokat-mondásokat e témakörből gyűjtöttük össze, és egyaránt ajánljuk a fiatalok, a középkoriak és idősebbek figyelmébe.

MÁJUS

(Részlet Tóth Árpád költeményéből)

Mikor május kezdi híves hajnaltájon
Édes ébresztőjét halk muzsikaszájon:
Lehet-e rossz jóslat, perben dús csodákkal,
Egy csokorba kötve friss orgonaággal?

Lészen szerelemnek örök-űv datija,
Mind az egész földet templommá avatja,
Akárhol is hajol két fej össze csókra,
Imádság léssen az, új öröm új jókra. (...)

- A szerelem mindig arra vágyik, ami hiányzik belőle. (*Platón*)
- Amikor szerelmes vagy, nem vagy eszednél, mert ha eszednél vagy, nem vagy szerelmes. (*Publius Syrus*)
- Ki szabna törvényt a szerelmesekre? A szerelem törvény önmaga felett. (*Boëthius*)
- Tanul olvasni sok néma jelem; / Szemmel is hall az okos szerelem. (*Shakespeare*)
- Higgy a szerelemben, mindent elvesz, mindent megad. (*Fénelon*)
- Az idő erősíti a barátságot és gyengíti a szerelmet. (*La Bruyère*)
- Ahová a szerelem beköltözik, onnan az okosság kiköltözik. (*Logau*)
- A szerelem elveszi az eszét annak, akinek van, és eszt ad annak, akinek nincs. (*Diderot*)
- Ahhoz, hogy egy férfi és egy nő kapcsolata valóban érdekes legyen, gyönyörnek, emlékezésnek vagy vágnak kell egymáshoz fűznie őket. (*Chamfort*)
- Élet koronája te vagy, Szerelem! (*Goethe*)
- Szerencsétlen ember az, aki egy szerelmi viszony első perceiben nem azt hiszi, hogy annak a viszonynak örökké kell tartania. (*Constant*)
- A szerelem gyönyörűséges virág, de meg kell lennie bennünk a kellő bátorságnak ahhoz, hogy irtózatossá szélén szedjük. (*Stendhal*)
- Mindig van valami örület a szerelemben. De mindig van valami értelem is az örületben. (*Nietzsche*)
- Másként illatozik a széna a szerelmeseknek, és másként a lónak. (*Stanislaw Lem*)
- Ó, a szerelem semmi, ha nem örület, ha nem esztelenség és tilos kirándulás a bűnbe. (*Mann*)
- Hej, milyen gyönyörű is a világ, ha szerelmes szemmel nézi az ember! (*Reymont*)
- A szerelem éppúgy az élet ajándéka, mint a szépség. (*Kafka*)
- A szerelemnek nem gondolkodókra, hanem költőkre van szüksége. (*Mauvois*)
- A szerelem ostobaság, de egyetlen módja annak, hogy az élet értelmét meglegeljük magunkban. (*Valéry*)
- Okos nő csukott szemmel csókolozik, de nyitott szemmel nézi, hogy kivel. (*Marlene Dietrich*)
- Szerető szív készebb magában keresni a hibát, mint szeretete tárgyában. (*Kazinczy Ferenc*)
- A szerelemnek még a bolondsága is nagyobb bölcsesség, mint a filozófiának minden tudománya. (*Jókai Mór*)
- 20 évvel a szerelem gyönyör; 30: életszükséglet; 40: szokás; 50: gyöngesség. (*Móra Ferenc*)
- A szerelem mindent pótol, de a szerelmet nem pótolja semmi. (*Babits Mihály*)
- A szerelem örület... A legjobb kúra ellene a házasság. (*Bródy Sándor*)
- Hunyó tüzet és szerelmet ha felpiszkálunk és újra megrakunk, ügyelni kell az adagolásra, mert vagy nagyot lobban, vagy váratlanul elalszik. (*Károlyi Amy*)
- Szerelm. Ugyanúgy az ember lényegéhez tartozó megszállottság, mint a politika, csak rendesen több örömmünk van benne. (*Alföldy Jenő*)

Magyar szólások, mondások: Májusi eső aranyat ér. Hírmondó fecske tavaszt énekel. Szép, mint a tavaszi reggel. Tavaszkor minden bokor szállást ad. A szép május (tavasz) is hamar elmúlik. Álomban, szerelemben nincs lehetőség. Fölöttébb való szerelem nem sokban különbözik a bolondságtól. Szerelm és esztelenség csak névvel különböznek egymástól. Hideg kéz, meleg szerelem. Hirtelen szerelem nem állandó. Ravasz a szerelem, arany béklyóval jár. Soha szerelem sóhajtás nélkül édes nem lehet. Szerelm, éj és bor sok gonddal forr. Ahol a szívek szeretnek, sok sérelmet elfednek. Aki szeret, kétszer él. Amilyen rózsát szakítottál, olyat szagolsz. Jobb messziről szeretni, mint közletről gyűlölni. Szeretni semmilyen körülményben nem vétek. *A. A.*

AZ MKB NYUGDÍJPÉNZTÁR ÉS AZ MKB EGÉSZSÉGPÉNZTÁR TÁJÉKOZTATÓJA

Az MKB Nyugdíjpénztár éves rendes közgyűlését 2006. március 30-án tartotta meg, ahol elfogadták a Nyugdíjpénztár 2005. évi beszámolóját. A közgyűlés megállapította, hogy **MKB Nyugdíjpénztár 2005-ben igen sikeres évet zárt, mindenek előtt az elért hozamok szempontjából.**

Nettó hozamráta %

	önkéntes ág			magánág		
	2005	2001-2005 mértani átlaga	Alakulás óta eltelt 10 év mértani átlaga	2005	2001-2005 mértani átlaga	Alakulás óta eltelt 8 év mértani átlaga
Fedezeti tartalékra	12,45	9,75	15,7	12,41	9,82	11,37
A pénztár egészére	12,41	9,72	15,58	12,31	9,69	11,32
Infláció	3,6	5,9	10,4	3,6	5,9	7,91

A nettó hozamráta számításalapját a 281/2001. (XII.26.) és a 282/2001. (XII.26.) Kormányrendelet 4.sz. melléklete határozza meg. Mértani átlag meghatározására a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének Felügyeleti Tanácsa 1/2005 sz. ajánlása II/1. pontja alapján került sor.

A Nyugdíjpénztárunk hosszú távú befektetési politikájának eredményességét az is bizonyítja, hogy az előzőekben jelzett nettó hozamok –a 3,6%-os inflációt alapul véve- **2005-ben önkéntes ágon 8,85 %, magánágon 8,81 % nettó reálhozamot biztosítanak.** A vagyon és a létszám is tovább növekedett azzal, hogy 2006. január 1-én az MKB Nyugdíjpénztárba beolvadt az Egészségügyben Dolgozók Nyugdíjpénztára és a Biztonság Országos Nyugdíjpénztár. A beolvadást követően a jogutód **MKB Nyugdíjpénztár 2006. január 1-én mintegy 141 ezer taggal és 102,4 Mrd Ft vagyonnal rendelkezett.**

KEDVEZŐ KAMATOZÁSÚ HOSSZÚ LEJÁRATÚ HITEL ÖNKÉNTES PÉNZTTÁRI TAGJAINKNAK

Az MKB Bank új, speciális nyugdíjpénztári hitelkonstrukciót hozott létre a 10 éves nyugdíjpénztári tagsági viszonytal rendelkező-, illetve a nyugdíjra jogosult, valamint nyugdíjas tagjaink számára, amennyiben nincs folyamatban lévő tagi kölcsönük. A hosszú lejáratú hitelkonstrukció – a felvevők egyéni nyugdíjpénztári számlája 50%-ának lekötése mellett- a jelenleg érvényes kondíciók szerint- alacsony, 10,2% kamatozású kölcsön felvételét teszi lehetővé. Ez a konstrukció kedvező lehetőséget teremthet arra, hogy tagjaink pénzügyi nehézségeiket nyugdíjpénztári befektetésük változatlanul hagyása mellett oldhassák meg.

A nyugdíjpénztári számla fedezetével nyújtandó banki hitel természetesen rendelkezésre áll azok számára is, akik korábban átlépéssel, beolvadással váltak tagjainkká, valamint a jövőben hozzánk belépő, átlépő tagjaink számára is. Ilyen esetben a 10 éves nyugdíjpénztári tagság megállapítása során a korábbi nyugdíjpénztárban megszerzett tagsági idő figyelembevételre kerül.

A hitel feltételeiről részletes felvilágosítást nyújtanak az MKB Bank Rt fiókjai, valamint az MKB Bank Rt Call Centere (06-40-333-666) A felvilágosítás mellett a fiókok – tagi igény esetén- a postaköltségek csökkentése, a levelezés gyorsítása érdekében arra is vállalkoznak, hogy a tagjaink által a Pénztárunkhoz eljuttatni szándékozott dokumentumokat átveszik és zárt borítékban haladéktalanul eljuttatják az MKB Nyugdíjpénztárhoz.

30 ÉV ALATTIAK LEHETŐSÉGE A JÖVŐ GONDOSKODÁSÁRA

A magánnyugdíj-pénztári ág legfontosabb változása hogy a pályakezdők kötelező belépése mellett **önkéntesen beléphet minden 30 évnél fiatalabb személy: így az MKB Nyugdíjpénztár Magánága várja a fiatal pedagógusokat, pénztártagjaink hozzátartozóit tagjai sorába!**

- A 35 év alatti pályakezdőknek kötelezően be kell lépniük valamelyik magánnyugdíjpénztárba. Fontos, hogy **azoknak a nappali tagozatos tanulóknak, hallgatóknak is kötelező pénztárt választaniuk, akik nyáron akár csak egy napot is dolgoznak.**
- **Önkéntesen léphet be a magánnyugdíj-pénztárba az a 30 év alatti személy, aki már biztosítási jogviszonyban áll (tehát nem pályakezdő).**

Az MKB Nyugdíjpénztárba történő belépés az Internetről letölthető Belépési Nyilatkozat kitöltésével is lehetséges. (Másik magánnyugdíjpénztárból történő átlépés esetén a belépési nyilatkozat mellett ki kell töltenie egy átlépési nyilatkozatot is, ezt követően minden adminisztratív teendőt a Pénztárunk magára vállal.) Amennyiben a letöltés valamilyen okból nem sikerült, a belépési nyilatkozat beszerezhető az MKB Nyugdíjpénztár ügyfélszolgálatától (Telefon: 268 7001, e-mail: ugyfel@mkbnyph.hu), valamint az MKB BANK Rt. fiókjaiban.

DINAMIKUSAN NÖVEKSZIK AZ MKB EGÉSZSÉGPÉNZTÁR

Az **MKB Egészségpénztár** Pénztár 2005-ben megháromszorozta vagyonát és létszámát, s ezzel **az egyik legnagyobb egészségpénztár lett. 2006. májusára az MKB Egészségpénztár létszáma meghaladta a 45 ezer főt,** vagyona pedig a 2,4 Mrd Ft-ot. A pénztár szolgáltató helyeinek száma dinamikusan növekedve meghaladta a 3800-at, a kártyaelfogadó helyek száma pedig megközelítette az 1800-at. A Pénztárban a működési levonás továbbra is az egyik legkedvezőbb.

TAGSZERVEZŐKET VÁR AZ MKB NYUGDÍJ- ÉS EGÉSZSÉGPÉNZTÁR

Az MKB Nyugdíjpénztár és az MKB Egészségpénztár taglétszáma növelése érdekében megbízási szerződést köt mindenkivel, s kész tagszervezési jutalékot fizetni azoknak, akik környezetükben (munkahelyükön, lakhelyükön, családjukban, ismerőseik körében) készek ajánlani az MKB Pénztárak szolgáltatásait.

Érdeklődni lehet **Lengyel Lajosnál** a 06-1-268-72-72-es telefonszámon, vagy a lengyel.lajos@mkbnyph.hu e-mail címen.

MUNKAJOGI KÉRDÉSEK

A gyes, gyet melletti munkavégzés és a felmondási tilalom új szabályai

1. A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (Cst.) szabályai szerint a szülő gyermekgondozási segélyre jogosult a gyermek 3. életévének betöltéséig. (Ikergyermek esetén a segély a tankötelessé válás évéig, tartósan beteg vagy fogyatékos gyermek esetén pedig a gyermek 10. életévé betöltéséig jár.) A törvény alapján a nagyszülő is jogosult lehet – meghatározott feltételek mellett – gyermekgondozási segélyre a gyermek egyéves korának betöltését követően.

A gyermekgondozási segélyben részesülő szülő, illetve nagyszülő keresőtevékenységet csak korlátozottan végezhet, ugyanakkor a kétféle személyi körre a törvény más-más feltételt határoz meg. E feltételek a Cst. 2006. január 1-jétől módosított szabályai szerint a következőképp alakulnak.

a) A szülő, amennyiben gyermekgondozási segélyben részesül, a gyermek egyéves koráig keresőtevékenységet nem folytathat, a gyermek egyéves kora után azonban időkorlátozás nélkül dolgozhat, vagyis akár teljes munkaidőben is végezhet munkát.

Ez a szabály a kismamák munkavégzése tekintetében jelentős változásnak minősül, hiszen a korábban hatályos szabályok szerint a gyermek egyéves kora után napi négy órában dolgozhatott a szülő, vagy ha az Mt. alapján, a munkáltatóval kötött megállapodás szerint kizárólag szombaton és vasárnap, részmunkaidőben dolgozott úgy, hogy a heti rendes és rendkívüli munkaideje a húsz órát nem haladta meg. Időkorlátozás nélkül akkor volt lehetőség a munkavégzésre, ha a munkavégzés a szülő otthonában történt.

b) A gyermekgondozási segélyben részesülő nagyszülő tekintetében továbbra is irányadó szabály, hogy a nagyszülő a gyermek hároméves kora után napi négy órát meg nem haladó időtartamban végezhet keresőtevékenységet, vagy időkorlátozás nélkül, ha otthon dolgozik. A törvény módosítással ugyanakkor kiegészült azzal, hogy napi négy órát meg nem haladó időtartamú keresőtevékenységnek kell tekinteni, ha a nagyszülő az Mt. alapján a munkáltatóval kötött megállapodás szerint kizárólag szombaton és vasárnap, részmunkaidőben dolgozik, és a heti rendes és rendkívüli munkaideje a húsz órát nem haladja meg, vagyis ilyen esetben is van mód a segély folyósítása melletti munkavégzésre.

2. Gyermeknevelési támogatásra a Cst. szabályai szerint az a szülő jogosult, aki saját háztartásában három vagy több kiskorú gyermeket nevel. A támogatás a szülőt a legfiatalabb gyermek 3. életévének betöltésétől a 8. életévé betöltéséig illeti meg.

A Cst. 2006. január 1-jét megelőző szabályai szerint a támogatás folyósítása mellett a szülő keresőtevékenységet napi 4 órát meg nem haladó időtartamban folytathatott, vagy időkorlátozás nélkül volt jogosult dolgozni, ha a munkavégzés otthonában történt. Ezek a feltételek 2006. január 1-jét követően is változatlanul irányadók, ugyanakkor abban az esetben is megilleti a támogatás a szülőt, ha az Mt. szabályai szerint kizárólag szombaton és vasárnap, részmunkaidőben dolgozik, és rendes és rendkívüli munkaideje együttes mértéke a heti húsz órát nem haladja meg.

3. A gyermekgondozási segély melletti (a gyermek egyéves korát követő) munkavégzés időbeli korlátozás nélküli lehetőségének megteremtése mellett egyúttal az Mt. felmondási tilalomra vonatkozó szabályai is módosultak, amelyeket itt szükséges megemlíteni.

Az Mt. – 2006. január 1-jétől módosított – 138. §-a szerint a munkavállalót fizetés nélküli szabadság illeti meg

a) a gyermek harmadik életévé betöltéséig, a gyermek otthoni gondozása céljából,

b) a gyermek tizedik életévé betöltéséig a gyermekgondozási segély folyósításának időtartama alatt, feltéve, hogy a munkavállaló a gyermeket otthonában gondozza,

c) a gyermek tizenkettedik életévé betöltéséig a gyermek betegsége esetén, az otthoni ápolás érdekében.

A Cst. 2006. január 1-jével hatályba lépő módosítása szerint a gyermekgondozási segélyben részesülő szülő keresőtevékenységet a gyermek egyéves koráig nem folytathat, a gyermek egyéves korát követően azonban időkorlátozás nélkül van erre lehetőség.

A Cst. korábban hatályos szabálya szerint a szülő a gyermek egyéves korát követően kérhette a munkáltatótól, hogy a részére a gyermek szü-

letésekor engedélyezett fizetés nélkül szabadságot szüntesse meg, és kérhette a részmunkaidőben, napi legfeljebb négy órában történő foglalkoztatását. Ilyen esetben a felek között, ha a munkavállaló korábban teljes munkaidőben dolgozott, a munkaszerződés módosítására kellett, hogy sor kerüljön. A módosítást a felek rendszerint a gyermek hároméves életkoráig terjedő időre kötötték, tehát arra az időre, amíg egyébként a munkavállaló fizetés nélküli szabadságra lett volna jogosult.

A Cst. módosítása folytán a szülő (munkavállaló) a gyermeke egyéves életkorának betöltését követően ugyancsak kérheti a részére megelőzően engedélyezett fizetés nélküli szabadság megszüntetését, és a módosítás szerint a teljes munkaidőben történő foglalkoztatását is. A Cst.-módosítás ennek alapján érdemben csak annyi változást hoz, hogy ha a munkavállaló a korábbi teljes munkaidős szerződése alapján kíván dolgozni, akkor erre is lehetőség nyílik, de természetesen továbbra is mód van a részmunkaidős foglalkoztatásban való megállapodásra.

A vizsgált esethez kapcsolódóan ugyanakkor lényegi változást tartalmaz az Mt. 90. §-ának a – 2006. január 1-jén hatályba lépő – módosítása. E szabály kimondja, hogy a munkáltató nem szüntetheti meg rendes felmondással a munkavállaló munkaviszonyát a gyermek hároméves koráig – fizetés nélküli szabadság engedélyezése nélkül is – a gyermekgondozási segély folyósításának időtartama alatt. A korábbi szabály úgy rendelkezett, hogy a munkáltató felmondási joga a gyermek ápolása, gondozása céljára kapott fizetés nélküli szabadság ideje alatt esett korlátozás alá. Mit jelent ez a gyakorlatban? A korábbi szabályok szerint a munkavállaló fizetés nélküli szabadságot vehetett igénybe a gyermek gondozása céljából, és ennek a fizetés nélküli szabadságnak az ideje felmondási tilalomnak minősült. A felmondási tilalom szempontjából nem volt annak jelentősége, hogy a munkavállaló részesül-e gyermekgondozási segélyben vagy sem (hiszen ez utóbbi is előfordulhat), a lényeg a fizetés nélküli szabadság igénybevétele volt. Ha a munkavállaló a lehetséges három év lejártát megelőzően kérte a fizetés nélküli szabadság megszüntetését, és a részmunkaidőben történő foglalkoztatását, és ez teljesedésbe is ment, úgy a munkavállaló – annak ellenére, hogy részére a gyermekgondozási segély továbbra is folyósításra került (legalábbis aki jogosult volt rá) – többé már nem állt felmondási tilalom alatt, a munkaviszonya rendes felmondással megszüntethető volt.

Ezzel szemben 2006. január 1-jét követően a felmondási tilalmat már nem a fizetés nélküli szabadság jelenti, hanem magának a gyermekgondozási segélynek a folyósítása. A munkáltató tehát – rendes felmondással – attól függetlenül nem szüntetheti meg a munkavállaló munkaviszonyát a gyermekgondozási segély folyósítása ideje alatt, hogy egyébként a munkavállaló igénybe veszi-e erre az időre a fizetés nélküli szabadságot. Ha tehát a munkavállaló részére gyermekgondozási segély folyósításra kerül, és ennek ideje alatt a munkavállaló akár rész-, akár teljes munkaidőben dolgozik, a segély folyósításának teljes ideje felmondási tilalomra okot adó körülménynek minősül, és a munkavállaló munkaviszonya rendes felmondással nem szüntethető meg.

Mindez egyúttal azzal jár, hogy ha 2006. január 1-jét megelőzően a munkavállaló fizetés nélküli szabadságon volt, és gyermekgondozási segélyben részesül, de 2006. január 1-jét követően kéri a fizetés nélküli szabadság megszüntetését, úgy őt a munkáltató köteles foglalkoztatni, és mindemellett a munkavállaló felmondási tilalom alatt áll. Ugyanez a helyzet akkor is, ha a munkavállalóval korábban a gyermekgondozási segély folyósításának idejére részmunkaidős foglalkoztatásra munkaszerződés-módosítást kötöttek. Ez azt is jelenti, hogy a munkaviszonya rendes felmondással történő megszüntetésére abban az esetben sincs lehetőség, ha például a munkavállaló munkájára már nincs szükség, illetve ha a korábban igénybe vett fizetés nélküli szabadság tartama alatt a munkáltató a működési körében felmerült okból a munkavállaló munkakörét megszüntette vagy átszervezte (valamint, ha ilyen intézkedés végrehajtására az ismételt munkába állást követően kerül sor). Ilyen esetben – a gyermekgondozási segély igénybevételenek tartama alatt – a jogviszonya rendes felmondással nem szüntethető meg. Ha az idő közben végrehajtott átszervezés, illetve munkakörmegszüntetés okán a munkáltató ténylegesen nem tudja a munkavállalót munkával ellátni (és a munkaviszony közös megegyezéssel sem kerül megszüntetésre), a munkavállaló számára az Mt. 151. § (4) bekezdése alapján állásidőre járó bért kell fizetni.

A Munkaügyi Értesítő 2006. márciusi száma alapján összeállította:
Dr. Selmeciné dr. Csordás Mária vezető jogtanácsos

Figyelemre méltó legfelsőbb bírósági döntések (Válogatta: dr. Selmečiné dr. Csordás Mária vezető jogtanácsos)

Átszervezésnek minősül a feladatok átcsoportosítása, a munkakörök – akár részbeni – összevonása is [Ktv. 17. § (1) bekezdés a) pont, (3) bekezdés].

A felperes felülvizsgálati kérelmében a felmentése jogellenessége jogkövetkezményeire irányuló keresetét elutasító jogerős ítélet tekintetében a Ktv. 17. § (3) bekezdése és az MK 95. számú állásfoglalása megsértésére hivatkozással kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. A felperes szerint a másodfokú bíróság ítélete jogszabálysértő és irratellenes, mivel a felmentése nem tartalmazza azoknak az okoknak, tényeknek és körülményeknek a világos megjelölését, amelyből kitűnik, hogy miért az ő jogviszonyát szüntették meg az átszervezés során. Az indokolásból nem állapítható meg, miért az ő munkájára nem volt szükség az alperesnél. A felperes azt is sérelmezte, hogy az alperes a perben a munkaköre ellátásához szükséges iskolai végzettsége hiányának megjelölésével új, a felmentésben nem közölt felmentési indokra hivatkozott, és a másodfokú bíróság az új indokot jogellenesen vizsgálta.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelem előzetes megvizsgálása alapján a felülvizsgálat elrendelésére nem talált alapot.

Az irányadó jogerős ítéleti tényállás szerint az alperes a felperes felmentését az önkormányzat képviselő-testülete határozatával elrendelt létszámcsökkenéssel és átszervezéssel indokolta. Eszerint a képviselő-testület a létszámot a korábbi 82 fővel szemben 78 főben határozta meg, új szervezeti felépítést fogadott el, és mindezek alapján a felperes további foglalkoztatására nem volt lehetőség.

Az elsőfokú bíróság a keresetnek helyt adva elrendelte a felperes eredeti munkakörbe történő visszahelyezését, mivel azt állapította meg, hogy a felperes adóügyi munkatárs munkakörét az átszervezés nem érintette, a munkaköri feladatait bizonyos feladatkiegészítéssel a korábban költségvetési munkatárs munkakörben dolgozó köztisztviselő vette át.

A másodfokú bíróság a munkaügyi bíróság ítéletét megváltoztatta, és a keresetet elutasította. A kiegészített tényállás alapján arra következtetett, hogy a felmentés indoka mindenben megfelelt a jogszabályoknak.

Azt a körülményt, hogy a felmentés indoka valós és kellően részletes, már a felperes által fellebbezéssel nem támadott elsőfokú ítélet sem tett vitássá.

A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint a másodfokú bíróság helytállóan indult ki abból, hogy az alperesnél az önkormányzat képviselő-testülete rendelkezése alapján nemcsak létszámcsökkenésre, hanem átszervezésre is sor került. Ennek keretében az alperes a korábbi költségvetési osztályt megszüntette, pénzügyi osztályt hozott létre önálló csoportok kialakításával, és a felperes munkakörét is átszervezte oly módon, mely szerint a munkaköri feladatokat kibővítette a korábbi költségvetési osztály költségvetési munkatársa feladatai egy részével, és az így létrehozott új munkakörbe az utóbbi feladatokat végző költségvetési munkatársat helyezte.

A másodfokú bíróság eszerint a felperes munkakörét illetően megalapozottan következtetett arra, hogy az elrendelt és végrehajtott létszámcsökkenés és átszervezés a felperes munkakörét érintette. Átszervezésnek minősül ugyanis a feladatok átcsoportosítása, a munkakörök – akár részbeni – összevonása is. Azt a körülményt, hogy az alperes a költségvetési munkatársat helyezte az új (átszervezett) munkakörbe, ugyancsak megalapozottan minősítette a jogerős ítélet jogszerűnek, mivel a munkáltató mérlegelési hatáskörébe tartozik annak eldöntése, hogy az átszervezéssel érintett személyek közül a létszámleépítés keretében kinek a jogviszonyát szünteti meg. Az alperes által hivatkozott kiválasztási szempontokra – az iskolai végzettségre – utalás a felperesnek a rendeltetésellenes joggyakorlással kapcsolatos kereseti kérelmével függött össze, és így nem minősült új felmentési ok vizsgálatának.

Ezért a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet – tekintettel arra, hogy az abban megjelölt jogszabálysértések nem voltak megállapíthatók – a Pp. 273. §-ának (1) bekezdése alapján elutasította.

(Legf. Bír. Mfv. E.10.046/2005. sz.)

Az átszervezésre vonatkozó döntés a fenntartó hatáskörébe tartozik, az intézmény, illetve vezetője csupán ennek végrehajtására jogosult [Kjt. 30. § (1) bekezdés b) pont].

A felperes keresetében az alperes felmentése jogellenességének megállapítását, és a közalkalmazotti jogviszony helyreállításának mellőzésével elmaradt illetmény és 12 havi átlagkeresetnek megfelelő kárpótlás (kötér-szankció) megfizetését kérte.

A munkaügyi bíróság ítéletével megállapította, hogy az alperes a felperes közalkalmazotti jogviszonyát jogellenesen szüntette meg, és a jogviszony az ítélet jogerőre emelkedésekor szűnik meg. Kötelezte az alperest 269 090 forint elmaradt illetmény és 986 665 forint (öt havi átlagilletménynek megfelelő) kötér-szankció megfizetésére. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

Az elsőfokú bíróság tényállásként megállapította, hogy a felperes az alperes jogelődjénél 1982-ben létesített közalkalmazotti jogviszonyt, és az intézményben munkaügyi előadóként dolgozott. A Megyei Jogú Város Közgyűlése 2003. június 26-ai ülésén határozott a felperest foglalkoztató intézmény és egy másik intézmény integrálásáról, összevonásáról, az érintett közalkalmazottakról, és azokról, akiknek a jogviszonyát felmentéssel megszüntetik. Ezt megelőzően az intézményekkel egyeztettek. A 2003. július 2-ai feljegyzésben a felperes már nem mint munkaügyi előadó, hanem mint gondnokságvezető szerepelt. A jogutódlás következményeként 2003. augusztus 1-jei hatállyal létrejött az alperesi jogintézmény, amelynek igazgatója 2003. augusztus 5-én kell felmentéssel a felperes közalkalmazotti jogviszonyát megszüntette. Az indokolás a közgyűlés 234/2003. számú határozatával elrendelt integrációra, az ennek következményeként kialakított új szervezeti felépítésre, és arra hivatkozott, hogy a továbbiakban csak egy munkaügyi előadóra van szükség (a másik jogelőd intézményből), a felperes pedig a gondnokságvezetői munkakört nem fogadta el.

A munkaügyi bíróság úgy ítélte meg, hogy a felmentés indoka nem valós és nem okszerű, mivel a közgyűlési határozat 3. számú melléklete, amely meghatározta a létszámcsökkenéssel érintett munkaköröket, a felperes munkakörét nem tartalmazta. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az átszervezésre vonatkozó döntés a fenntartó hatáskörébe tartozik, az intézmény, illetve vezetője csupán ennek végrehajtására jogosult.

Az alperes fellebbezése és a felperes csatlakozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a felperes keresetét elutasította.

A másodfokú bíróság a tényállást kiegészítette annak megállapításával, hogy a közgyűlés az integrációt 2003. április 24-ei döntésével határozta el, majd 2003. június 26-ai ülésén ezzel összefüggésben több döntést is hozott. Döntött arról, hogy átszervezés keretében a megszünt intézmény feladatait az alperes látja el, zárta a két iskola költségvetéséből 13 álláshelyet, és az új iskolában a létszámot 228 főben határozta meg. A két közgyűlés között az átszervezés előkészítése keretében az átszervezéssel megbízott igazgató többször egyeztetett a közalkalmazottakkal, a felperes tekintetében erre 2003. július 2-án került sor, ahol a felperes tudomást szerzett arról, milyen munkakörben kívánják az integrációt követően foglalkoztatni. A felperes ezt követően maga készítette el a kinevezése módosítását, azt azonban nem fogadta el, és nem fogadta el a munkaügyi előadó-gondnokságvezető kapcsolt munkakörre vonatkozó ajánlatot sem.

A másodfokú bíróság ebből a tényállásból a felmentés jogszerűségére következtetett. Ítéletének indokolása szerint a közgyűlés döntése alapján indult el az új szervezeti felépítés kialakítására vonatkozó átszervezési folyamat. A két iskola egyesítésével a korábbi önálló szervezetek megszűntek, az egyesítés a korábbi feladatosztás megváltoztatását is jelentette. Ennek keretében az igazgató úgy ítélte meg, hogy egy munkaügyi előadó is elláthatja a feladatokat, munkaügyi perben pedig nem vizsgálható, hogy az addigi két munkaügyi előadóból a munkáltató melyiket választja ki az új munkakör betöltésére. A felmentés indokolása eszerint tényszerű valósága mellett okszerűen is alátámasztja a jogviszony megszüntetését.

A felperes a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése és az elsőfokú ítéletnek a csatlakozó felülvizsgálati kérelme figyelembevételével történő

helybenhagyása iránt felülvizsgálati kérelemmel élt. Álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti a Kjt. 30. § (1) bekezdés b) pontját, továbbá ellentétes az MK 154. számú állásfoglalással. A munkáltatói jogutódlás folytán ugyanis a közalkalmazott jogviszonya a jogutódnál az eredeti feltételekkel folytatódott, a munkakör-módosítást nem volt köteles elfogadni, az intézkedésben hivatkozott közgyűlési határozat pedig a munkakörét nem érintette. Mindezek alátámasztására a Legfelsőbb Bíróság eseti döntéseire is hivatkozott.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárást elrendelte.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A felülvizsgálati kérelem alapos.

A Kjt. 30. § (1) bekezdés b) pontja értelmében a munkáltató a közalkalmazotti jogviszonyt felmentéssel akkor szüntetheti meg, ha az Országgyűlés, a kormány, a miniszter vagy az önkormányzat képviselő-testülete munkáltatót érintő döntése – különösen a feladatok változásából adódó átszervezés vagy a költségvetési támogatás csökkentése – következtében a közalkalmazott további foglalkoztatására nincs lehetőség.

Az irányadó tényállás szerint a Megyei Jogú Város Közgyűlése határozatával elrendelte az E. Szakközép- és Szakképző Iskola és Kollégium – amely a felperest munkaügyi előadónként foglalkoztatta – valamint a K. Szakközép- és Szakképző Iskola és Kollégium összevonását 2003. augusztus 1-jei hatállyal, és az önkormányzati közfeladat hatékonyabb teljesítése céljából átszervezés keretében létrehozta az alperes intézményt. A felperest foglalkoztató intézmény közalkalmazottairól akként rendelkezett, hogy a 106 főből (57 fő pedagógus, 49 fő egyéb, ügyviteli-technikai) 98 fő a jogutód intézményhez kerül „áthelyezésre” (57 fő pedagógus, 41 fő egyéb). A fennmaradó 8 fő technikai dolgozóból 7 fő jogviszonya felmentéssel megszűnik, 1 fő önkormányzati óvodába áthelyezésre kerül.

A közgyűlés másik határozata a jogelőd intézményeknél zárható álláshelyekről, a mindkét intézményben összesen 9 főt érintő (munkakörök szerint felsorolt) felmentésekről, azok költségkihatásairól, valamint a változást követő létszámról (241 fő létszámkeret 228 fős létszámra csökkentéséről) döntött.

A közgyűlési határozatok nem tartalmaztak rendelkezést a jogutódlás során „áthelyezett” (helyesen: átvett) közalkalmazottak eredeti munkakörét érintő szervezeti változtatásról.

A közgyűlés döntését megelőzően, 2003. június 2-án – a csatolt

feljegyzés tanúsága szerint – az érintett intézmények vezetői, gazdasági vezetői és a felperes mint munkaügyi előadó rögzítették, hogy az integráció után engedélyezett létszámkereten belül a technikai állományba név szerint mely közalkalmazottak fognak, milyen munkakör szerint tartozni. A felperes ebben a listában gondnokként volt megjelölve. Peradat továbbá, hogy a felperes 2003. augusztus 5-éig munkaügyi előadói feladatokot látott el a (jogutód) alperesnél, az el nem fogadott kinevezés módosítását is ő készítette el. Az alperes továbbá nem cáfolta a felperesnek azt a perbeli nyilatkozatát, hogy egyik intézményben sem volt korábban gondnoki állás.

Mindezek alapján a felülvizsgálati kérelem helytállóan hivatkozott arra, hogy a közgyűlésnek a felperest foglalkoztató jogelőd intézmény integrációjára vonatkozó döntése alapján a felperes közalkalmazotti jogviszonya tekintetében 2003. augusztus 1-jétől munkáltatói jogutódlás történt, melynek következményeként a felperes közalkalmazotti jogviszonya az eredeti kinevezése szerint munkaügyi előadó munkakörben az alperesnél, mint jogutód munkáltatónál folytatódott tovább.

A közgyűlés a jogutódlás folytán a jogutód intézménybe átkerült közalkalmazottak munkakörét érintő átszervezésről nem határozott. Következésképpen megalapozott az elsőfokú bíróság következtetése arról, hogy a felperes munkakörét érintő átszervezésről (az átkerült két fő munkaügyi előadói munkakörből az egyik megszüntetése, és új munkakörként a gondnoki munkakör létrehozása) nem a közgyűlés, hanem a jogutód intézmény vezetője döntött. Ezért a Kjt. 30. § (1) bekezdés b) pontjára alapított felmentés tekintetében előírt jogszabályi feltételek nem álltak fenn, tehát a felmentés jogellenes. Mindezt nem érinti – a közgyűlés döntését nem pótolja – az integráció előkészítése keretében az érintett intézmények szakvezetői által 2003. július 2-án készített lista a tervezett munkakörökről.

A kifejtettekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelem keretei között a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján közbenső ítéletével hatályon kívül helyezte, és a munkaügyi bíróság ítéletét helybenhagyta annak megállapításával, hogy a felperes közalkalmazotti jogviszonya a Legfelsőbb Bíróság ítéletének meghozatalakor szűnt meg. A felperes csatlakozó fellebbezésében a keresetét felemelte, ezért ennek elbírálása érdekében a Legfelsőbb Bíróság a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

(Legf. Bir. Mfv. I. 10.617/2004. sz.)

A FELMENTÉSI TUDNIVALÓKRÓL II.

Az előző számunkban írtunk a prémiumévek programmal összefüggő munkajogi kérdésekről, mindenekelőtt a felmentés szabályairól. Ezt folytatva a különleges foglalkoztatási állományról szóló 2004. évi CXXII. törvény (Péptv.) 4. § rendelkezései közül kiemeljük a munkavégzés, illetve szabadság szempontjából a **(3) és (7) bekezdéseit**, valamint a **(5) bekezdés utolsó mondatát**, amelyek szerint:

- A munkáltató a munkavégzésre nem adhat utasítást naptári évenként legfeljebb két olyan időtartamra vonatkozóan, melyek együttes mértéke a programban részt vevőnek a prémiumévek programba történő belépését közvetlenül megelőző évi rendes szabadságának felel meg. Ha a prémiumévek programban történő részvétel év közben kezdődik, vagy szűnik meg, a programban részt vevő részére ezen idő arányos része jár. A munkáltató legkésőbb a programba történő belépését követő tizenöt napon belül, illetőleg minden év január 15-ig felhívja a programban részt vevő figyelmét erre a jogosultságra. A programban részt vevő az igénybevételt megelőzően legalább tizenöt nappal jelzi a munkáltatónak ezen időszakok kezdő időpontját és időtartamát.

- A rendes szabadságra és a betegszabadságra vonatkozó rendelkezéseket azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy

a) a szabadságot a (2) bekezdés szerinti, a programban részt vevő által meghatározott időtartam igénybevételével kiadottnak kell tekinteni;

b) betegszabadságra a programban részt vevő akkor jogosult, ha a (2) bekezdés alapján munkavégzési kötelezettsége áll fenn.

- Ahol a foglalkoztatási jogviszonyra vonatkozó szabályok távolléti díj, illetmény vagy azokon alapuló juttatás fizetését írják elő,

a programban részt vevőt a (4) bekezdésben meghatározott juttatás illeti meg, melynek kifizetésére az illetmény kifizetésének szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Fontos tudni, hogy a Péptv. 4. § (5) bekezdése arról rendelkezik, hogy

- a programban részt vevő foglalkoztatásra irányuló jogviszonyára a Kjt., illetőleg az Mt. rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell, azonban fontos kivételek: az illetmény- és előmeneteli rendszerre vonatkozó szabályok.

- A jubileumi jutalomra való jogosultság tekintetében a programban való részvétellel összefüggésben foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban töltött ideje jogszerző időnek számít, a jubileumi jutalom összegét a (4) bekezdésben meghatározott juttatás alapulvételével kell megállapítani.

- A természetbeni hozzájárulás vagy étkezési utalvány harminc százaléka illeti meg a programban részt vevőt foglalkoztatásra irányuló jogviszonya alapján.

A felmentésre vonatkozó egyéb tudnivalók

1. A munkáltató a felmentést köteles megindokolni. Az indokolásból a felmentés okának világosan ki kell tűnnie és a munkáltatónak kell bizonyítania, hogy a felmentés indoka való és okszerű.

2. A felmentési idő kezdete csak a felmentést közlő határozat átadását, illetve közlését követő idő után kezdődhet. Azonban ha csoportos létszámleépítésről van szó, akkor a felmentést megelőzően 30 nappal tájékoztatni kell a munkavállalót (és ezzel egyidejűleg a

közalkalmazotti tanácsot és a területileg illetékes Munkaügyi Központot) a felmentésről.

3. A felmentési idő munkavégzésre kötelezhető részében – amelyet a közalkalmazott választ ki! - a szabadság kiadható. Azonban most hívom fel a kollégák figyelmét a Kollektív Szerződés felmentésre vonatkozó rendelkezéseire, ugyanis ez ettől eltérően kimondhatja, hogy a felmentés teljes ideje alatt a munkáltató köteles mentesíteni a munkavégzés alól a kollégát. Ebben az esetben a szabadságot a Munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (Mt.) 136. § (1) bekezdése alapján ki kell fizetni, azaz meg kell váltani. Nagyon sok kérdés érkezik arra vonatkozólag, hogy a szabadsággal hosszabbodik-e a felmentési idő, amire a válasz nem, a szabadság nem hosszabbítja meg a felmentési időt.

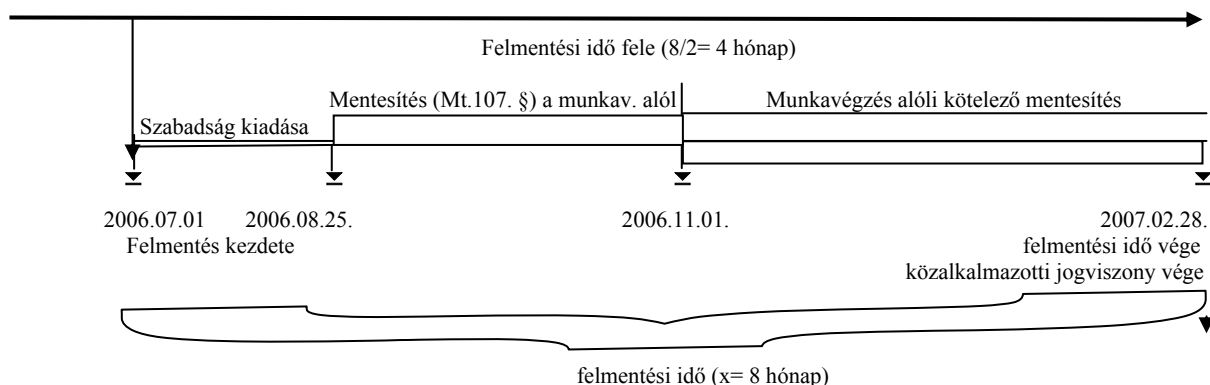
4. A felmentési idő végéig a kolléga közalkalmazott, így számára a jubileumi jutalomra jogszerező időnek minősül.

5. A felmentési idő munkavégzés alól mentesített időszakában a kolléga elhelyezkedhet más munkáltatónál, azaz új kinevezés alanya lehet azzal, hogy az új munkáltatónak bejelenti: felmentési idejét tölti. Ez egyébként a munkáltatótól átvett igazolásokból is kiderül.

A fentiek mellett egy ábrán is – példaként – bemutatom a felmentés folyamatát. Amennyiben további kérdések merülnek fel, kérjük tájékoztassanak róla, és amint lehet, a lap hasábjain válaszolunk.

Dr. Dudás Lilian
jogtanácsos

KÖZALKALMAZOTTI JOGVISZONY (MUNKAVISZONY)

Britannica Hungarica Világenciklopédia CD-ROM

A TUDOMÁNYOK LEGNAGYSZERÜBB GYŰJTEMÉNYE, AMIT A CSALÁDJA BIRTOKOLHAT!

Vegyen részt a
NYERJE MEG
játékunkban!
Vásároljon egy
Britannica Hungarica
Világenciklopédia CD-ROM-ot!
Fődíj: 1 db
NOTEBOOK.
További nyeremények:
minden 100. beküldő
visszanyeri a CD árát.

A sorozat elnyerte a magyar könyvtárosok szakmai nívódíját,
a **Fitz József könyvdíjat.**

A Britannica olvasójaként szinte bármiről tájékozódhat és
így jól értesülten szólhat hozzá az egyes témákhoz.

A mai versengő világban a tudás sok kaput megnyit.

A Britannica igazi *előnyt biztosít az egész családnak* minden téren;
az iskolában, a munkában és a magánéletben is.

Az alapvető tanulmányokon túl, és azok mellett szükséges ismereteknek is
kimeríthetetlen kincsesbányája.

18 kötetnyi tudás
2 CD-n

A FŐVÁROSI
SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR
AJÁNLÁSÁVAL

Bolti ár 27.300-Ft
-41%
+ ajándék 10 kliens
intézményi akció 15.990-Ft

140.660.000 karakter • közel 76.000 címszó • 640 térkép • 440 táblázat és családfa • 1.070 rajz és ábra • 8.220 fotó

A Britannica 1768 óta a világ legtekintélyesebb enciklopédiája és több mint 10 éve fogalom Magyarországon is.

Rendelésfelvétel: ☎: LEXIKON Kiadó 1365 Budapest, Pf. 668. e-mail: britannica@lexikonkiado.hu www.lexikonkiado.hu

Tel: 06/1 373-0893 Fax: 06/1 373-0890 helyi tarifával hívható Tel: 06/40 200-140 Fax: 06/40 200-660

Az **INTÉZMÉNYI AKCIÓ** keretében megrendelem a Britannica Hungarica Világenciklopédia 2005 CD-ROM-ot (1. és 2. lemezt)
41% kedvezménnyel összesen 15.990 Ft-ért (13.325 Ft+ 20% ÁFA). Megrendelésemet példányban teljesíték.

Ingyenesen kapjuk a **HÁLÓZATI** kiegészítést 10 felhasználóra, ezen **ajándék** értéke összesen: 65.894 Ft (54.912 Ft+ 20% ÁFA),
amely helyi hálózatba kötött számítógépeken futtatható.

Fizetési mód és átvétel:

- utánvét
 átutalás
 személyes (a Kiadó
ügyfélszolgálatán)

Megrendelő (SZÁMLAKÉRŐ) :

Telefon: Cím:

Kiszállítási cím:

Dátum

Megrendelő neve és aláírása

A megrendelt termékeket **ingyen szállítjuk**. Az árak tartalmazzák az ÁFA-t. Ajánlatunk a készlet erejéig, illetve visszavonásig érvényes.